

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Бахмутський навчально-науковий професійно-педагогічний інститут
Кафедра економіки підприємств та менеджменту

До захисту допущено

Завідувач кафедри

(підпис)

Ганна МИХАЛЬЧЕНКО

(ім'я, прізвище)

« 09 » грудня 2024 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

рівень вищої освіти другий (магістерський)

спеціальність 015.00 Професійна освіта (Економіка)

освітньо-професійна програма Професійна освіта. Економіка

тема Професійна підготовка фахівців з питань стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи

Виконав(ла)

добувач(ка) групи БД-Ек23мг
(шифр групи)

Олександр ФЕДОРЯК
(ім'я, прізвище)

(підпис)

Керівник роботи

д.е.н., проф. Ганна МИХАЛЬЧЕНКО
(науковий ступінь, вчене звання, ім'я, прізвище)

(підпис)

Рецензент роботи

Людмила Скиба
(науковий ступінь, вчене звання, ім'я, прізвище)

(підпис)

Консультант

к.пед.н., доц. Вікторія МАЛЬОВАНА
(науковий ступінь, вчене звання, ім'я, прізвище)

(підпис)

Засвідчую, що у цій роботі
немає цитат та вилучень з
праць інших авторів без
відповідних посилань.
добувач(ка)
(підпис)

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет/ІНІ Бахмутський навчально-науковий професійно-педагогічний інститут

Кафедра Економіки підприємств та менеджменту

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 015.00 Професійна освіта (Економіка)

Освітньо-професійна програма Професійна освіта. Економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ

(підпис)

Завідувач кафедри
Ганна МИХАЛЬЧЕНКО
(ім'я, прізвище)

« 09 » грудня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЄКТ)

Федоряк Олександр Анатолійович
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

1. Тема роботи Професійна підготовка фахівців з питань стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи

керівник роботи Михальченко Ганна Григорівна, д. е. н., проф.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, очене знання)

затверджені наказом по університету від «08» жовтня 2024 року № 5101-5/3236

2. Строк подання здобувачем роботи «02» грудня 2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити: Актуальність професійної підготовки фахівця зі спеціальності 015 професійна освіта. (економіка). Оцінка фінансово-економічного стану підприємства. Вимоги до професійної підготовки спеціаліста з питань стабілізації фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах кризи. Методика професійної підготовки спеціалістів фінансової служби промислових підприємств.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Огляд літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних та іншої інформації, пов'язаної з темою роботи
2	Дослідження теоретичних підходів до актуальності професійної підготовки фахівця зі спеціальності 015 Професійна освіта. (Економіка)
3	Розробка методики професійної підготовки фахівців зі спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка)
4	Розробка вимог до професійного підвищення кваліфікації спеціалістів фінансової служби промислових підприємств
5	Оформлення першого варіанту тексту, подання його на ознайомлення науковому керівнику
6	Усунення недоліків, написання остаточного варіанту тексту, оформлення дипломної роботи
7	Подання роботи на кафедру, перевірка на плагіат та зовнішнє рецензування роботи
8	Захист дипломної роботи у ЕК

5. Дата видачі завдання «08» жовтня 2024 р.

Здобувач(ка)

 (підпис)
Олександр ФЕДОРЯК
(ім'я, прізвище)

Керівник роботи

 (підпис)
Ганна МИХАЛЬЧЕНКО
(ім'я, прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на тему: «Професійна підготовка фахівців з питань стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи».

Магістерська робота містить: 86 сторінок, 24 таблиці, 4 рисунки, 67 використаних джерел літератури та додатки.

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки інженера-педагога.

Предмет дослідження: педагогічні умови, які забезпечують ефективність професійної підготовки інженера-педагога.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови професійної підготовки інженера-педагога.

Для реалізації поставленої мети у магістерській роботі виконані наступні завдання: визначено ступінь актуальності проблеми професійної перепідготовки спеціалістів зі спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка); проведено оцінку фінансової ефективності діяльності ТОВ «ПластБуд Сервіс», досліджено можливості мобілізації резервів стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи, проаналізовано ефективність лізингових угод як механізму забезпечення фінансової стійкості та економічної адаптивності підприємства, розроблено вимоги до професійної підготовки спеціаліста з питань стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи; розроблено та перевірено педагогічні умови професійної підготовки інженера-педагога.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПРОФЕСІЙНА ПЕРЕПІДГОТОВКА, КОМПЕТЕНТНІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ФІНАНСОВА ЕФЕКТИВНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЇ, ЛІЗІНГ.

ABSTRACT

Master's thesis on the topic: “Professional training of specialists on stabilization of financial and economic state of the enterprise in the conditions of crisis”.

Master's thesis contains: 86 pages, 24 tables, 4 figures, 67 references and appendices.

Object of research: the process of professional training of an engineer-pedagogue.

Subject of the study: pedagogical conditions that ensure the effectiveness of professional training of an engineer-pedagogue.

The purpose of the study is to theoretically substantiate and experimentally test the pedagogical conditions of professional training of an engineer-pedagogue.

To achieve this goal, the following tasks were performed in the master's thesis: the degree of relevance of the problem of professional retraining of specialists in the specialty 015 Vocational Education (Economics) was determined; the financial efficiency of PlastBud Service LLC was assessed; the possibilities of mobilizing reserves to stabilize the financial and economic state of the enterprise in a crisis were investigated; the effectiveness of leasing agreements as a mechanism for ensuring financial stability and economic adaptability of the enterprise was analyzed.

KEYWORDS: PROFESSIONAL RETRAINING, COMPETENCE, FINANCIAL CONDITION, FINANCIAL EFFICIENCY, FINANCIAL STABILITY, PROFITABILITY, LIQUIDITY, INVESTMENT, LEASING.

ЗМІСТ

Вступ.....	7
Розділ 1. Актуальність професійної підготовки фахівця зі спеціальності 015 Професійна освіта. (Економіка).....	13
Розділ 2. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства	18
2.1. Характеристика виробничо-господарської діяльності підприємства.....	18
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства.....	26
2.3. Оцінка фінансової ефективності діяльності ТОВ «ПластБуд Сервіс»	39
Розділ 3. Вимоги до професійної підготовки спеціаліста з питань стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи	47
3.1. Мобілізація резервів стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи	47
3.2. Пошук шляхів підвищення показників платоспроможності	50
3.3. Аналіз ефективності лізингових угод як механізму забезпечення фінансової стійкості та економічної адаптивності підприємства	55
Розділ 4. Методика професійної підготовки спеціалістів фінансової служби промислових підприємств	65
4.1. Вихідні дані для розробки дидактичного проекту консультативного заняття з теми «Гроші в ринковій економіці» дисципліни «Економічна теорія» для студентів спеціальності «Професійна освіта (Економіка)»	65
4.2. Джерела інформації для підготовки студентів до консультації.....	68
4.3. Особливості підготовки та проведення консультації.....	70
Висновки	76
Список використаних джерел	80
Додатки.....	86

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах трансформації ринкової економіки соціально-педагогічні пріоритети закладів вищої освіти України спрямовані на формування у студентів не лише фундаментальних теоретичних знань, а й навичок нестандартного мислення, здатності адаптуватися до викликів сучасності. Це особливо актуально для майбутніх економістів, які мають працювати у складних і динамічних умовах виробничого, соціального та культурного середовища. Сучасний ринок праці потребує фахівців, здатних ухвалювати інноваційні рішення, застосовувати міждисциплінарний підхід до вирішення проблем та впроваджувати ефективні економічні стратегії.

Розвиток соціально-економічної сфери в Україні, інтеграція до європейського освітнього простору та швидкий технологічний прогрес зумовлюють необхідність удосконалення освітнього процесу у закладах вищої освіти. Основними пріоритетами стає впровадження інноваційних методик навчання, цифрових технологій, практико-орієнтованих підходів та сучасних інтерактивних форм навчання, які сприяють розвитку критичного мислення, комунікаційних навичок і професійної компетентності студентів.

Формування конкурентоспроможних економістів потребує орієнтації на їх професійну компетентність. Це передбачає здатність випускників до оперативної адаптації в умовах стрімкого оновлення техніки, технологій та вимог роботодавців. Успішний економіст має володіти не лише фаховими знаннями, а й лідерськими якостями, вміннями працювати в команді, здатністю керувати проєктами та впроваджувати зміни [59].

Для підготовки таких фахівців необхідно створити інноваційне навчальне середовище, яке б сприяло розвитку інтелектуального потенціалу студентів. Це передбачає активне використання цифрових платформ, віртуальних лабораторій, симуляцій, кейс-методів, проєктного навчання та міждисциплінарних програм.

Крім того, вдосконалення професійної підготовки економістів має

враховувати нові виклики глобалізації та інформатизації, які вимагають від фахівців розуміння міжнародного контексту економічних процесів. Така підготовка забезпечить формування гнучких і мобільних кадрів, здатних ефективно працювати в умовах постійних змін.

Законодавча база України підкреслює важливість цих процесів. У нормативних актах, таких як Закони України «Про вищу освіту» (2014) [16], «Про освіту» (2017) [17], визначаються ключові засади підготовки кваліфікованих фахівців. Постанови Кабінету Міністрів України, зокрема «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011) [44], «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей» (2015), а також Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти на період до 2021 року» [45] акцентують увагу на інтеграції інноваційних технологій у навчальний процес і розширенні змісту освітніх програм [56].

Таким чином, удосконалення процесу підготовки економістів є ключовим для забезпечення якісного зростання економіки України, підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку та гармонізації із європейськими стандартами освіти. Це дозволить закласти міцний фундамент для сталого економічного розвитку, соціальної стабільності та інтеграції у глобальний економічний простір.

Науковий аналіз показує, що змістовному обґрунтуванню та організаційним формам підготовки викладачів спеціальних дисциплін і інструкторів виробничого навчання завжди приділялася значна увага в дослідженнях науковців [58].

Проте, аналізуючи вимоги до випускників інженерно-педагогічних закладів вищої освіти, логіку професійної підготовки фахівців інженерно-педагогічного профілю та найкращі практики сучасних освітніх систем, можна стверджувати, що якість процесу професійної підготовки значною мірою визначається комплексом чинників. Ці чинники охоплюють як зміст освітніх програм, так і організаційні, психологічні та дидактичні аспекти навчального процесу [4].

Аналіз фундаментальних досліджень, нормативно-правових документів, стану сучасної вищої освіти та запитів ринку праці виявив низку важливих суперечностей. Основними серед них є:

високі вимоги сучасного ринку праці до рівня професійної компетентності майбутніх фахівців та недостатній рівень теоретичної і практичної розробленості інноваційних підходів до їхньої підготовки;

необхідність підвищення якості вищої освіти та впровадження новітніх технологій у процес професійної підготовки.

З огляду на зростаючу потребу ринку праці у кваліфікованих фахівцях для промислових підприємств, а також підвищення вимог до якості підготовки кадрів, постає нагальна потреба вдосконалити процес професійної підготовки спеціалістів зі спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)».

Стабілізація фінансово-економічного стану підприємств в умовах кризи є ключовим завданням, яке потребує від фахівців економічного профілю розвитку інноваційного мислення, здатності приймати ефективні рішення та впроваджувати новітні технології [49].

Таким чином, актуальність дослідження обумовлена необхідністю вирішення зазначених суперечностей, що вимагають пошуку нових підходів до змісту та організації навчання в інженерно-педагогічних закладах вищої освіти. У зв'язку з цим було обрано тему дослідження: **«Професійна підготовка спеціаліста з питань стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи»**.

Ця тема спрямована на розробку ефективних методик професійної підготовки фахівців, які відповідають сучасним викликам і сприятимуть сталому розвитку економіки та задоволенню потреб суспільства.

Мета дослідження - теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови професійної підготовки інженера-педагога.

Завдання дослідження:

1. Визначити ступінь актуальності проблеми професійної підготовки фахівців зі спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка).

2. Провести оцінку фінансової ефективності діяльності ТОВ «ПластБуд Сервіс».

3. Розробити вимоги до професійної підготовки спеціаліста з питань стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи.

4. Теоретично обґрунтувати, розробити перевірити педагогічні умови професійної підготовки інженера-педагога.

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки інженера-педагога.

Предмет дослідження: педагогічні умови, які забезпечують ефективність професійної підготовки інженера-педагога.

Методи дослідження:

Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, систематизація, порівняння, узагальнення, які використовуються для впорядкування теоретичних положень і узагальнення практичного досвіду у формуванні компетентностей фахівців інженерно-педагогічного профілю за спеціальністю 015 «Професійна освіта (Економіка)».

Емпіричні методи: тестування, опитування, які застосовуються для збору даних про рівень сформованості професійних компетентностей.

Педагогічний експеримент: спрямований на перевірку ефективності розробленої методики професійної перепідготовки касира комерційного банку.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження:

Обґрунтовано педагогічні умови, які сприяють ефективній підготовці конкурентоспроможного фахівця в інженерно-педагогічному закладі вищої освіти. До них належать: формування підприємливості та ініціативності у студентів під час вивчення циклу педагогічних дисциплін; орієнтація педагогічних дисциплін на розвиток кар'єрного потенціалу майбутніх фахівців; впровадження систематичного моніторингу освітнього процесу при підготовці майбутніх інженерів-педагогів.

Визначено етапи реалізації педагогічних умов, які включають: емоційно-ціннісний етап: формування мотивації та ціннісних орієнтирів у студентів; змістовний етап: адаптація змісту навчальних програм до сучасних вимог ринку праці, діяльнісний етап: активне залучення студентів до професійно-орієнтованої діяльності, рефлексивно-оцінний етап: оцінка досягнутих результатів та корекція освітнього процесу.

Розроблено модель конкурентоспроможного фахівця, яка включає такі ключові компоненти: професійна спрямованість: мотиви, ціннісні орієнтації, професійна позиція, ідеал фахівця; професійна компетентність: знання, уміння, навички, мобільність та професійна культура.

Уточнено базові поняття дослідження: «підготовка» – як процес формування професійних компетентностей і особистісних якостей; «професійна підготовка» – як цілеспрямований процес здобуття фахових знань, умінь та навичок у певній галузі; «конкурентоспроможний фахівець» – як професіонал, здатний ефективно виконувати завдання в умовах сучасного ринку праці.

Розроблено критерії та показники рівнів підготовки конкурентоспроможного фахівця, які враховують його професійну спрямованість, компетентність і значущі особистісні якості.

Ці результати створюють теоретичну та практичну основу для вдосконалення процесу підготовки фахівців у інженерно-педагогічних закладах вищої освіти, орієнтуючись на сучасні вимоги ринку праці та глобальні виклики.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів полягає у розробці та обґрунтуванні педагогічних умов, які забезпечують підготовку конкурентоспроможного фахівця в інженерно-педагогічному закладі вищої освіти. До таких умов відносяться:

формування підприємливості та ініціативності у студентів під час вивчення педагогічних дисциплін; орієнтація педагогічного циклу на розвиток кар'єрного потенціалу майбутніх фахівців; впровадження моніторингу

освітнього процесу для ефективної підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Визначено ключові етапи реалізації педагогічних умов, серед яких: емоційно-ціннісний етап, спрямований на формування мотивів і цінностей; змістовний етап, орієнтований на структурування навчальних програм; діяльнісний етап, що забезпечує практичну підготовку студентів; рефлексивно-оцінний етап, спрямований на аналіз і корекцію освітнього процесу.

Ці результати сприяють удосконаленню освітнього процесу та розробці ефективних методів управління, що забезпечують стабілізацію фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах кризи.

Матеріали дослідження використовувались при підготовці здобувачів вищої освіти зі спеціальності 015 Професійна освіта (Економіка); удосконалено зміст дисципліни «Методика професійного навчання»).

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи доповідалися на VIII міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Студенти та молодь-для майбутнього країни (14-15 жовтня 2024 року) та отримали схвалення.

Структура роботи. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА. (ЕКОНОМІКА)

Демократизація суспільства та перехід до ринкової економіки призвели до кардинальної зміни системи цінностей, яка тепер базується на інноваційних принципах, соціальних пріоритетах та потребах глобального ринку. В умовах диверсифікації (від лат. *diversus* – різний, *facio* – роблю) система освіти стикається з новими викликами: необхідністю підготовки фахівців, які мають не лише теоретичні знання, а й практичні навички, необхідні для успішного функціонування в умовах сучасного ринку праці [4].

Ці вимоги підсилюють необхідність формування нових життєвих установок особистості, що ґрунтуються на гуманістичних засадах, інтеграції технологій та впровадженні інновацій у професійну підготовку.

Аналіз сучасної літератури дозволяє виділити різні підходи до трактування професійної підготовки, що враховують потребу в особистісному та професійному розвитку майбутніх фахівців. Зокрема, професійна підготовка розглядається як:

процес формування якостей майбутнього вчителя;

оволодіння систематизованими знаннями, вміннями, навичками та професійними компетенціями;

озброєння студентів інструментами для самореалізації в умовах швидкоплинних змін [26; 27, 59].

О. Абдулліна характеризує професійну педагогічну підготовку педагога як процес навчання студентів у системі навчальних занять з педагогічних дисциплін і результат, який характеризується повним рівнем розвитку особистості вчителя, сформованістю загальнопедагогічних знань, умінь і навичок; багатобічну систему, яка об'єднує відносно самостійні системи підготовки: суспільну, соціально-наукову, психолого-педагогічну, загальнокультурну [1].

Оскільки ми розглядаємо проблеми підготовки майбутніх інженерів-педагогів, то нам необхідно розглянути становлення і розвиток інженерно-педагогічної освіти, яка ґрунтується на досягненнях і дослідженнях у галузі педагогічної науки.

Виникнення професії інженера-педагога пов'язане з розвитком машинного виробництва і реальною потребою розповсюдження досвіду професійної майстерності окремих робітників. А для цього необхідні інструктори і викладачі, які б здійснювали підготовку в професійних навчальних закладах робочого потенціалу для машинобудування, енергетики, транспорту, металургії, промисловості. Постійна і повсюдна потреба в кадрах в галузі професійної освіти спонукає державу створювати вищі навчальні заклади для підготовки інженерно-педагогічних працівників [26].

Професія інженера-педагога відноситься до складної групи професій, що функціонують одночасно в двох різнорідних системах: "людина-людина", "людина-техніка" і їх модифікаціях. Інженер-педагог, крім підготовленості до педагогічної діяльності, повинен володіти спеціальними знаннями, здійснювати навчально-виробничу, організаційно-методичну діяльність з професійної підготовки учнів у системі професійно-технічної освіти, а також кваліфікованих робітників на виробництві.

Інженера-педагога характеризує широкий педагогічний профіль, він здатен виконувати функції майстра виробничого навчання і викладача спецтехнологій і загальнотехнічних дисциплін, а також їх суміщати.

Сутність і специфіку підготовки інженерів-педагогів необхідно розглядати на основі системного і функціонального аналізу професійної педагогічної діяльності та етапів здійснення цієї діяльності.

Підготовка інженерів-педагогів здійснюється в межах єдиного навчального процесу. Основна умова існування і оптимального функціонування будь-якої системи полягає в забезпеченні її цілісності за рахунок взаємодії компонентів. Тому підготовка інженерів-педагогів повинна бути єдиною системою, кожна з підсистем якої включає обидва наскрізні

компоненти освіти: педагогічний і інженерний. При підготовці інженерів-педагогів необхідно реалізувати тісну взаємодію вказаних компонентів їх утворення [28].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблем інженерно-педагогічної освіти дозволив визначити поняття «інженерно-педагогічна підготовка» як інтегрований процес формування у інженера-педагога професійних знань, умінь, навичок, особистісних якостей з метою застосування їх як у галузі інженерної діяльності, так і в педагогічній, що має результатом професійну компетентність фахівця.

Підготовка інженерів-педагогів здійснюється в ході професійної освіти, що припускає формування особистості, здатної до ефективної самореалізації в професійній сфері, до реалізації всіх компонентів інтеграційного процесу, до виконання повного спектру професіонально-освітніх функцій [59].

У той же час професійна освіта не повною мірою здатна задовольнити потреби суспільства у нових кваліфікованих фахівцях, оскільки рівень вимог значно зріс, а випускники ЗВО не можуть знайти собі роботу, визначити власну «нішу» в сучасному економічному житті.

Стратегічною метою вищої освіти є не тільки професійна підготовка, але і задоволення потреб особистості в інтелектуальному, культурному і етичному розвитку, що, в свою чергу, припускає формування у студентів громадянської позиції, здібності до праці і життя в умовах сучасної цивілізації й демократії, готовності до збереження та примноження моральних, культурних і наукових цінностей [16].

Завдання розвитку процесу диверсифікації пов'язано з приведенням системи освіти у відповідність з ринковими відносинами в державі, демократизацією суспільства, що вимагає розробки механізмів реалізації принципів альтернативності і варіантності, забезпечення якості освіти, що є найважливішою умовою для затребуваності фахівця на ринку праці.

Основними напрямками розвитку диверсифікаційних процесів на сучасному етапі є такі:

модернізація змісту, технологій підготовки фахівців, системи педагогічної освіти;

розробка механізмів інтеграції ЗВО в соціально-економічне і соціально-педагогічне середовище;

удосконалення механізмів посилення практичної спрямованості підготовки відповідно до потреб регіону;

розробка системи моніторингу педагогічного процесу;

проведення маркетингу ринку педагогічної праці, розробка способів оперативного і стратегічного реагування на його зміни;

постійне оновлення моделей соціального і професійного образу фахівця відповідно до соціального замовлення;

створення умов для формування (з урахуванням регіональних умов, можливостей ЗВО) особистості фахівця, що володіє професійною і соціальною мобільністю, конкурентноздатністю;

організація системи працевлаштування випускників, забезпечення їх вторинною зайнятістю [11].

У філософсько-педагогічному аспекті вектор процесу диверсифікації освіти спрямований на гуманізацію і демократизацію освітніх систем, що вимагає переходу технократичного підходу (знаннєвий підхід) до підготовки майбутнього фахівця, до особистісного підходу, який передбачає розвиток особистості фахівця, зокрема розвиток таких якостей, як діловитість, мобільність, ініціативність, самостійність, творча активність.

Ці проблеми вимагають трансформації освітніх програм із впровадженням індивідуальних траєкторій навчання, що дозволить студентам формувати саме ті компетенції, які будуть затребувані на ринку.

Трансформація освіти обумовлена також необхідністю подолання об'єктивно існуючих суперечностей:

між технологією навчання, що склалася, орієнтованої переважно на засвоєння знань, та потребою суспільства, самої людини в творчо активній, інтелектуально розвиненій особистості;

між обсягом знань, що збільшується, кількістю дисциплін, що вивчаються, та здатністю особистості до їх засвоєння, пошуку необхідних знань, здатністю орієнтуватися в зростаючих інформаційних потоках [59].

Перед вищою освітою встала дилема: або відібрати найнеобхідніші дисципліни (вивчати основи знань), або готувати вузьких фахівців будь-якої галузі. Стало очевидним, що вузький фахівець не зможе вписатися в нові умови, що постійно змінюються, не зможе бути професійно мобільним. У нових умовах потрібен освічений фахівець, що володіє високим рівнем пізнавальних здібностей, уміє самостійно орієнтуватися в світі, що змінюється, здатний приймати відповідальні рішення в нестандартних ситуаціях, добиватися максимально можливих результатів [5].

А тому завданням сучасної вищої освіти є забезпечення поєднання, взаємодоповнення освіти (розвитку особистості як суб'єкта культурної діяльності) і підготовки (забезпечення кваліфікаційної підготовленості, досягнення професійної компетентності) [16].

Ці кроки дозволяють забезпечити конкурентоспроможність випускників і їх готовність до реалізації професійного потенціалу.

Дослідження з проблеми професійної підготовки інженерів-педагогів відкривають нові перспективи для удосконалення навчального процесу. Це стосується таких аспектів, як:

- впровадження цифрових технологій у навчання;

- розвиток гнучких навичок (*soft skills*);

- формування міждисциплінарного підходу.

Це дозволить зробити навчання більш інтерактивним, практикоорієнтованим та таким, що відповідає вимогам часу.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Характеристика виробничо-господарської діяльності підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю ТОВ «ПластБуд Сервіс», створено у відповідності з чинним законодавством України [46, 47, 64].

Підприємство займається виробництвом будівельних виробів із пластмас. Також підприємство випускає супутні промислові товари: твердопаливні котли тривалого горіння, буржуйки, віброізолююча віброопора ОВ-31, двері металеві, лава паркова, урни для сміття, дитячі майданчики і декоративні огорожі.

Для досягнення означеної мети товариство може здійснювати наступні види діяльності [52]:

виробництво та постачання запасних частин та комплектуючих виробів, товарів народного споживання, надання послуг населенню;

заготівля, закупка і зберігання товарних ресурсів;

промислова переробка природних ресурсів, сировини і реалізація продуктів їхньої переробки;

розробка нових технологій, науково-дослідна діяльність;

промислова переробка, утилізація, реалізація різноманітних відходів і вторинних ресурсів;

зовнішньоекономічна діяльність згідно діючого законодавства, проведення експортно-імпортних операцій, включаючи посередницькі, товарообмінні та інші операції;

орендні операції з обладнанням, нерухомістю та земельними ділянками; транспортно-експедиційні послуги.

Товариство може здійснювати інші, не заборонені чинним законодавством України і не внесені в цей Статут види діяльності, що

відповідають меті Товариству.

Види діяльності, для здійснення яких вимагаються ліцензії або дозволи, здійснюється Товариством за наявності відповідних ліцензій або дозволів.

Товариство є юридичною особою, має самостійний баланс, поточний та валютний рахунки в банківських установах [52].

Система якості заснована на багатоступеневості контролю й виконання умов Державної нормативної документації на вироблену продукцію.

Для аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства здійснюється комплексна оцінка ключових фінансово-економічних показників. Розглядається динаміка змін за останні три роки. Аналізу підлягають обсяги виробництва та реалізації продукції, рівень собівартості та показники прибутковості. Додатково оцінюється чисельність персоналу, структура основних фондів, їхня вартість, а також ефективність використання через показники фондівіддачі та фондоемності. Особливу увагу приділяють доходам і витратам підприємства для виявлення резервів підвищення фінансової ефективності [19, 21]. Представимо динаміку виробництва підприємства у табл. 2.1.

Таблиця 2.1.

Динаміка виробництва ТОВ «ПластБуд Сервіс» за 2020-2022 рр., млн.грн

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Обсяг виробленої продукції,	206918,19	273170,35	206084,4
Індекси зростання (зменшення)	128,36	132,02	75,44
Обсяг виробництва у порівнянних цінах	183549,1	189120,9	199196
Індекси зростання(+), зменшення (-)	123,1	103,04	105,34

У 2021 році спостерігаються найвищі показники по всіх пунктах, що були проаналізовані. У 2022 році спостерігається зменшення обсягів вироблення продукції. Індекси на кінець аналізованого періоду зменшуються, але якщо подивитись у порівнянних цінах, то спостерігається тенденція зростання обсягів виробленої продукції.

Зростання виробництва продукції (робіт і послуг) у вартісному

вираженні - один з узагальнюючих показників економічної ефективності виробництва. Розширення виробництва відбувається, насамперед, за рахунок кращого використання техніки і матеріалів, зросту продуктивності праці [32, 37, 48].

Для аналізу виробничих фондів підприємства необхідно дослідити стан основних фондів та їх рух на підприємстві (табл. 2.2.) а також розрахувати та проаналізувати показники ефективності використання та відтворення основних фондів (табл. 2.3.).

Таблиця 2.2.

Динаміка показників наявності та руху основних фондів

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Темпи зростання (+), зменшення (-), %	
				2022/2020	2022/2021
1. Вартість основних фондів на початок року	35253	38489	41064	116,48	106,69
2. Вартість введених основних фондів	4028	2594	4214	104,62	162,45
3. Вартість виведених основних фондів	792	19	12	1,52	63,16
4. Вартість основних фондів на кінець року	38489	41064	45266	117,61	110,23
5. Сума зносу	10980,9	14258,5	17612	160,39	123,52
6. Середньорічна вартість основних фондів	36871	39776,5	43165	117,07	108,52

Згідно результатів розрахунків, що відображені у таблиці 2.2 простежується загальна позитивна тенденція збільшення вартості основних фондів підприємства. Зростання супроводжується оновленням та введенням нових фондів, хоча також має місце незначне вибуття. Показники зносу демонструють, що амортизація фондів збільшується, що потребує уваги до оновлення активів. Зростання зносу за три роки є значним та дорівнює 60,39%. Це вказує на інтенсивну експлуатацію активів. Приріст зносу між 2022/2021 роками становить 23,52%, що вимагає підвищеної уваги до оновлення основних фондів. Таким чином, зростання загальної вартості основних фондів і їх середньорічної вартості свідчить про активну інвестиційну політику підприємства, але необхідно переглянути амортизаційну політику та приділити увагу модернізації.

Таблиця 2.3

**Показники ефективності використання та відтворення основних фондів
ТОВ «ПластБуд Сервіс»**

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Темпи зростання (зменшення), %	
				2022/2020	2022/ 2021
Показники ефективності використання основних фондів					
1. Фондовіддача (Ф _в)	6,44	7,81	6,02	93,54	77,17
2. Фондоємність (Ф _м)	0,16	0,13	0,17	106,91	129,58
3. Фондооснащеність праці (Ф _{оз})	29,10	32,23	38,37	131,85	119,03
4. Коефіцієнт зносу (К _{зн})	0,30	0,36	0,41	137,00	113,82
5. Коефіцієнт придатності (К _{пр})	0,70	0,64	0,59	84,31	92,28
6. Рівень рентабельності основних фондів (R _{оф}), %	0,14	0,03	0,12	86,18	363,81
Показники відтворення					
7. Коефіцієнт оновлення основних фондів (К _{он})	0,10	0,06	0,09	88,95	147,37
8. Коефіцієнт вибуття основних фондів (К _{виб})	0,0225	0,0005	0,0003	1,3007	59,1975
9. Коефіцієнт приросту основних фондів (К _{пр})	0,08	0,06	0,09	110,41	148,04

Проаналізувавши показники ефективності використання основних фондів можна зробити наступні висновки: показник фондовіддачі за період 2020 – 2022 рр. зменшується, це свідчить про те, що обсяг продукції у грошовому виразі, що виробляється на одиницю основних виробничих фондів зменшується [55].

Фондоємність за аналізований період має тенденцію зростання, це є негативним явищем, тому що на підприємстві зростає використання основних фондів для випуску продукції вартістю на 1 гривню.

Фондооснащеність праці в динаміці зростає, тобто з кожним роком у підприємства зростає вартість основних фондів на одного працівника.

Зростання коефіцієнту зносу та скорочення коефіцієнту придатності є негативною тенденцією для діяльності підприємства, це призводить до неконкурентоспроможності продукції підприємства. Рівень рентабельності основних фондів за аналізований період зростає – це є позитивною тенденцією

(рис. 2.1).

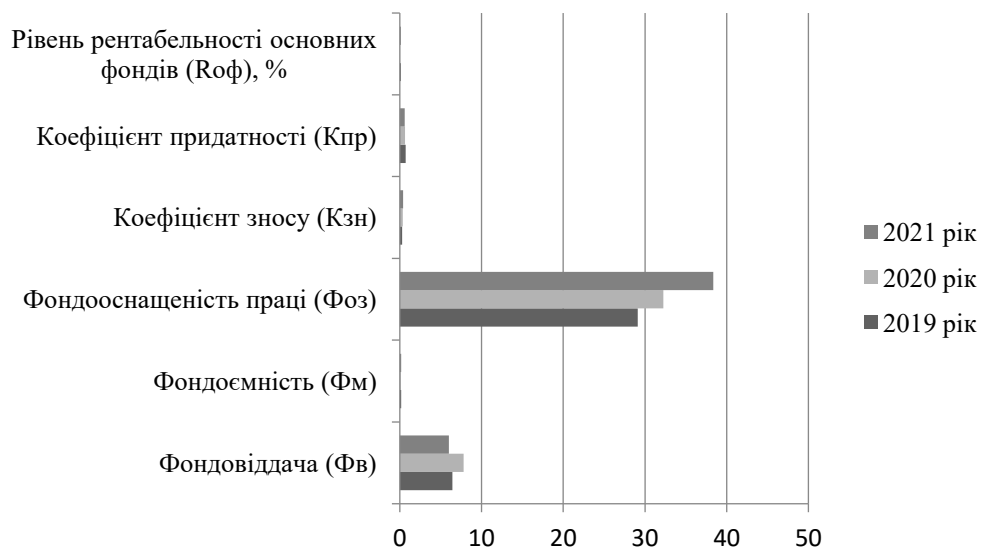

Рис. 2.1. Показники ефективності використання основних фондів

Коефіцієнт оновлення основних засобів з 2020 по 2022 рр. незначно зростає, але все-таки він позитивно впливає на показник фондовіддачі.

За аналізований період не відбувалось вибуття основних фондів, від цього у динаміці зросла сума зносу основних фондів підприємства, це є негативною тенденцією.

У динаміці спостерігається незначне зростання коефіцієнту основних фондів.

Доходи підприємства, як і його витрати, є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства [21].

Для визначення змін, що відбулися протягом аналізованого періоду у структурі доходів підприємства (табл. 2.4.), оцінюється динаміка за останні три роки таких показників, як виручка від реалізації, ПДВ, чистий дохід, собівартість реалізованої продукції, валовий прибуток або збиток, інші операційні доходи на основі даних форми 2 [13].

Дані таблиці свідчать про те, що дохід (виручка від реалізації продукції) зменшується за рахунок скорочення обсягів вироблення продукції. Загальний дохід за період 2020–2022 років зріс на 9,51%, що є позитивним показником.

Таблиця 2.4.

Формування доходу ТОВ «ПластБуд Сервіс», тис. грн.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Темпи зростання (зменшення), %	
				2022/ 2020	2022/ 2021
1. Дохід (виручка від реалізації)	237434	310464	260010	109,51	83,75
2. ПДВ	25137,7	36347,6	31484	125,25	86,62
3. Інші відрахування з доходу	275,9	172,7	530	192,10	306,89
4. Чистий дохід	212022,4	273944	227996	107,53	83,23
5. Собівартість реалізованої продукції	170155,9	199822	169750	99,76	84,95
6. Валовий прибуток (збиток)	41864,5	74121,9	58246	139,13	78,58
7. Інші операційні доходи	94775,1	84723,9	31023	32,73	36,62
8. Разом валовий дохід	136639,6	158846	89269	65,33	0,56

Однак у 2022 році порівняно з 2021 роком спостерігається зниження доходу на 16,25%, що свідчить про можливе зменшення обсягів реалізації або несприятливі ринкові умови. Загальний валовий дохід знизився на 34,67% за період 2020–2022 років і залишився практично незмінним між 2022 і 2021 роками (+0,56%). Це свідчить про значне скорочення доходів підприємства.

У динаміці спостерігається скорочення чистого доходу підприємства за рахунок скорочення виручки від реалізації, ПДВ та збільшення інших відрахувань з доходу. Значне зростання інших відрахувань у 2022 році на 192,10% порівняно з 2020 роком і на 306,89% порівняно з 2021 роком може вказувати на збільшення операційних витрат, штрафних санкцій або інших непрямих відрахувань.

Підприємство має збитки від операційної діяльності. Майже на 100% знизився валовий дохід підприємства у 2022 року в порівнянні до 2021 року.

Для визначення змін, що відбулися протягом аналізованого періоду у структурі витрат необхідно згрупувати витрати підприємства за елементами витрат (табл. 2.5.) та за функціональною ознакою (табл. 2.6.).

Таблиця 2.5

Аналіз елементів операційних витрат ТОВ «ПластБуд Сервіс» за 2020-2022 рр., тис.грн

Показники	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення		Темпи зростання (зменшення), %	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
							2022/2020	2022/2021	2022/2020	2022/2021
1. Матеріальні витрати	134550	71,28	162872	72,76	120304	66,01	-14245,80	-42568,1	89,41	73,86
2. Витрати на оплату праці	26107,5	13,83	30569,4	13,66	29700	16,30	3592,50	-869,4	113,76	97,16
3. Відрахування на соціальні заходи	9759,1	5,17	11228,9	5,02	10512	5,77	752,90	-716,9	107,71	93,62
4. Амортизаційні відрахування	3221,6	1,71	3409,8	1,52	3492	1,92	270,40	82,20	108,39	102,41
5. Інші операційні витрати	15122,7	8,01	15758	7,04	18230	10,00	3107,30	2472,0	120,55	115,69
Разом	188761	100	223838	100	182238	100	-6522,70	-41600,2	96,54	81,42

Наведені дані вказують на те, матеріальні витрати підприємства у динаміці мають тенденцію до зниження, це говорить про ефективне використання ресурсів. Так, у 2022 році матеріальні витрати знизилися на 10,59% (2022/2020), що становить -14245,8 тис. грн. Зменшення на 26,14% (2022/2021) на суму -42568,1 тис. грн на жаль, не тільки вказує на оптимізацію використання матеріальних ресурсів, але обумовлено скороченням обсягів виробництва.

Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи скоротились за рахунок скорочення загальної чисельності працівників, що вплинуло на скорочення собівартості реалізованої продукції. Так, витрати на оплату праці у 2022 році зросли на 13,76% порівняно з 2020 роком, що становить +3592,5 тис. грн. Проте у 2022 році порівняно з 2021 роком спостерігається незначне зниження на 2,84% (-869,4 тис. грн). Частка витрат на оплату праці зросла з 13,83% (2020 р.) до 16,30% (2022 р.), але підвищення заробітної плати відбувається на тлі скорочення чисельності працівників.

Згідно зі зміною мінімальної заробітної плати, витрати на соціальні відрахування зросли на 7,71% (2022/2020) або +752,9 тис. грн., що корелює зі

змінами у витратах на оплату праці.

Інші операційні витрати зросли найбільш суттєво серед усіх статей — на 20,55% (2022/2020) або +3107,3 тис. грн.

Порівняно з 2021 роком спостерігається зростання на 15,69% (+2472,0 тис. грн).

Частка цих витрат у загальних витратах зросла з 8,01% у 2020 році до 10,00% у 2022 році, що може свідчити про збільшення витрат на послуги, адміністративні чи інші непрямі витрати.

Таким чином, загальні витрати підприємства у 2022 році знизилися порівняно з 2020 роком на 3,46% і значно скоротилися порівняно з 2021 роком (-18,58%), що пов'язано зі зниженням обсягів виробництва.

Таблиця 2.6

Аналіз витрат за функціональною ознакою ТОВ «ПластБуд Сервіс» за 2020-2022 рр., тис.грн

Показники	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення		Темпи зростання (зменшення), %	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2022/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020	2022/ 2021
1.Собівартість реалізованої продукції	170156	58,9	199822	64,3	169750	73,8	-405,90	-30071,7	99,76	84,95
2.Адміністративні витрати	12468,6	4,32	13080,4	4,21	20060	8,72	611,80	6979,6	160,88	153,36
3.Витрати на збут	9071,8	3,14	11231,7	3,61	8519	3,7	-552,80	-2712,7	93,91	75,85
4.Інші операційні витрати	97076,3	33,6	86849,5	27,9	31698	13,8	-65378	-55151,5	32,65	36,5
Разом	288773	100	310983	100	230027	100	-58746	-80956,3	79,66	73,97

Загальний рівень операційних витрат за період з 2020 по 2022 рр. зменшується.

За отриманими даними можна зробити такі висновки: собівартість реалізованої продукції підприємства за аналізований період знижується, при цьому зростає прибуток від реалізації продукції, зменшення собівартості відбувається за рахунок підвищення рівня продуктивності праці та за рахунок скорочення матеріальних витрат, витрат на оплату праці та відрахувань на

соціальні заходи [33].

Адміністративні витрати підприємства зростають при загальному скороченні чисельності працівників є негативною тенденцією.

Скорочення витрат на збут та інших операційних витрат позитивно характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства.

Таким чином, зменшення матеріальних витрат є важливим показником ефективного використання ресурсів, проте це може бути пов'язано зі зниженням обсягів виробництва. Зростання частки інших операційних витрат може сигналізувати про збільшення непродуктивних витрат, які потребують детального аналізу.

Повільне зростання амортизаційних відрахувань свідчить про недостатній рівень оновлення основних засобів, що може вплинути на виробничі потужності у довгостроковій перспективі.

Загалом, підприємство демонструє здатність до контролю основних витрат, проте необхідно зосередити увагу на підтриманні стабільності виробничих обсягів та управлінні непрямими витратами.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі використання системи показників, які відображають наявність, розміщення, використання та рух ресурсів підприємства. Оцінка фінансового стану за результатами аналізу та його прогнозування на майбутнє необхідні кожному суб'єкту господарювання, оскільки його подальше функціонування безпосередньо пов'язано з його дохідністю та здатністю підтримати свою платоспроможність [8].

Оцінка перспектив розвитку необхідна як підприємству, так і його засновникам, акціонерам, банкам, партнерам. Завдання полягає у прогнозуванні майбутнього фінансово-господарського стану підприємства і визначенні шляхів попередження негативного впливу несприятливих факторів

і явищ на його економіку [63].

Для оцінки фінансової рівноваги підприємства доцільно аналізувати величину та динаміку грошових коштів, що дозволяє оцінити його здатність виконувати фінансові зобов'язання, виплачувати дивіденди, інвестувати в основні засоби, а також покривати поточні фінансові потреби. Ключовим фактором є наявність позитивних грошових потоків, де доходи стабільно перевищують витрати як у поточному, так і в майбутніх періодах. Такий підхід забезпечує фінансову стабільність та платоспроможність підприємства [37].

Розрахуємо аналітичні показники майнового стану підприємства (табл. 2.7) на основі форми 1.

Таблиця 2.7.

**Аналітичні показники майнового стану
ТОВ «ПластБуд Сервіс»**

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				2022/ 2020	2022/ 2021
Частка основних засобів в активах підприємства	0,21	0,15	0,14	-0,06	-0,01
Частка оборотних виробничих фондів в загальному обсягу ресурсів	0,12	0,17	0,12	0,01	-0,04
Коефіцієнт мобільності активів	2,75	4,28	5,02	2,27	0,74

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що за аналізований період частка основних засобів в активах підприємства зменшується при зростаючих обсягах реалізації продукції, це свідчить про позитивні зміни на підприємстві.

Частка оборотних виробничих фондів в загальному обсягу ресурсів у 2020 і 2022 роках була на одному рівні, а у 2021 зростала.

Стабільне зростання коефіцієнту мобільності активів свідчить про те, що підприємства збільшується можливість забезпечення безперервної роботи, та розраховуватись з кредиторами.

Фінансова стійкість підприємства характеризується стабільним перевищенням доходів над витратами, що забезпечує можливість вільного маневрування грошовими коштами та сприяє безперервному процесу

виробництва і реалізації продукції завдяки їх ефективному використанню. [38].

Для оцінки фінансової стійкості товариства використовують певну кількість відносних показників фінансової стійкості розрахованих на основі форми 1 [32], які наведені у табл. 2.8. Аналіз показників стійкості дає змогу оцінити здатність підприємства забезпечувати формування своїх запасів і покривати витрати за рахунок надійних і стабільних джерел фінансування. [38].

Таблиця 2.8

Загальні показники фінансової стійкості

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				2022/ 2020	2022/ 2021
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними обіговими коштами	0,87	0,85	0,07	-0,80	-0,78
Коефіцієнт маневреності	0,28	0,40	5,36	5,08	4,96
Коефіцієнт автономії	0,29	0,15	0,17	-0,13	0,02
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених джерел коштів	0,41	0,18	0,20	-0,21	0,02

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними обіговими коштами знаходиться на високому рівні, але має тенденцію до зниження. У 2022 році коефіцієнт значно знизився до 0,07, що свідчить про суттєве зменшення частки власних обігових коштів у фінансуванні оборотних активів.

Відхилення за період 2022/2020 становить -0,80, а 2022/2021 – -0,78, що є негативною тенденцією. Така динаміка свідчить про залежність підприємства від залучених джерел фінансування.

Коефіцієнт маневреності зріс до 5,36 у 2022 році, що значно перевищує попередні показники (2020 – 0,28, 2021 – 0,40). Зростання на 5,08 (2022/2020) та 4,96 (2022/2021) вказує на суттєве збільшення гнучкості у використанні власного капіталу. Це може свідчити про значні зміни у структурі джерел фінансування підприємства. Коефіцієнт автономії залишався на низькому

рівні, знизившись із 0,29 у 2020 році до 0,17 у 2022 році.

Відхилення становить -0,13 (2022/2020) та 0,02 (2022/2021), що свідчить про незначне зростання в останній рік, але в цілому про слабку фінансову незалежність підприємства.

Коефіцієнт співвідношення власних і залучених джерел коштів. Значення цього коефіцієнта зменшилося з 0,41 у 2020 році до 0,20 у 2022 році. Відхилення становить -0,21 (2022/2020) та 0,02 (2022/2021), що вказує на збільшення частки залучених джерел фінансування у структурі капіталу.

Так, як коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними обіговими коштами демонструє суттєве зниження, це є ознакою зростання залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Коефіцієнт автономії також свідчить про недостатню фінансову незалежність, що може збільшувати ризик втрати платоспроможності (рис. 2.2.).

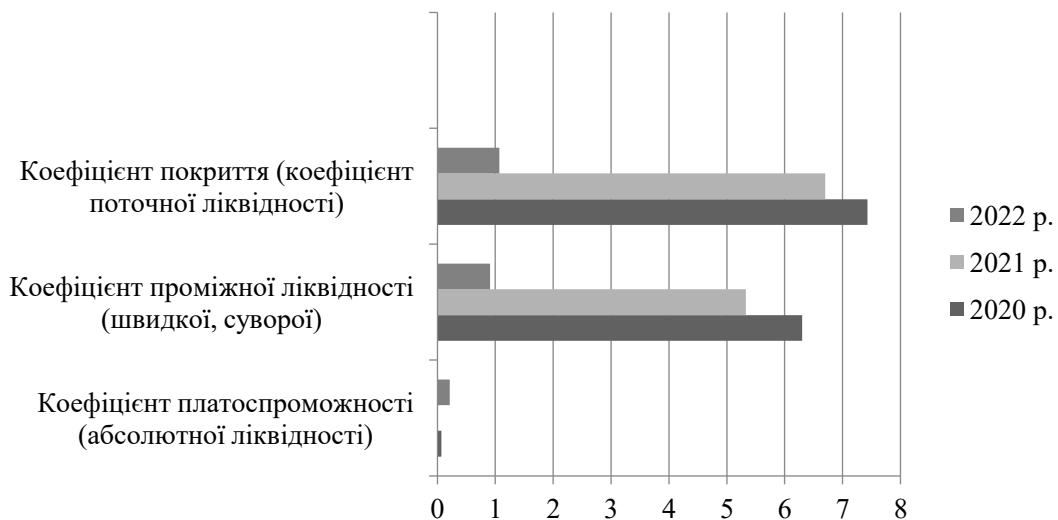

Рис. 2.2. Показники фінансової стійкості ТОВ «ПластБуд Сервіс»

Коефіцієнт автономії має не високе значення, це свідчить про те, що підприємство не в змозі покрити свої зобов'язання лише власними засобами. Коефіцієнт співвідношення власних і залучених джерел коштів доповнює коефіцієнт автономії та свідчить про те, що підприємство не в змозі забезпечити заборгованість власними коштами [23] .

Оцінка ділової активності підприємства дозволяє визначити ефективність його основної діяльності, зокрема швидкість обігу фінансових ресурсів. Такий аналіз здійснюється шляхом обчислення ключових показників і їх порівняння у динаміці за різні періоди. Це дозволяє оцінити господарську ефективність підприємства та виявити можливості для підвищення продуктивності його діяльності [65]. Тому необхідно розрахувати показники ділової активності підприємства (табл. 2.9.), тобто віддачу застосовуваних ресурсів і ефективність використання джерел фінансування його діяльності.

Результати проведеного аналізу свідчать про скорочення ресурсовіддачі на кінець аналізованого періоду, коефіцієнт оборотності обігових коштів підприємства свідчить про скорочення оборотності всіх обігових коштів підприємства, період одного обороту обігових коштів на протязі аналізованого періоду зростає.

Таблиця 2.9

**Динаміка загальних показників ділової активності ТОВ «ПластБуд
Сервіс» за 2020-2022 рр.**

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				2022/ 2020	2022/ 2021
Ресурсовіддача	1,59	2,06	1,19	-0,40	-0,87
Коефіцієнт оборотності обігових коштів, оборотів	2,17	1,89	1,43	-0,74	-0,46
Період одного обороту обігових коштів, днів	167,99	193,04	255,53	87,54	62,49
Коефіцієнт завантаження обігових коштів	0,46	0,53	0,70	0,24	0,17
Коефіцієнт ефективності (прибутковості) обігових коштів	0,05	0,01	0,03	-0,02	0,02

У 2022 році коефіцієнт ресурсовіддачі знизився до 1,19 порівняно з 1,59 у 2020 році та 2,06 у 2021 році. Відхилення становить -0,40 (2022/2020) та -0,87 (2022/2021), що свідчить про зниження ефективності використання ресурсів підприємства. Це може бути наслідком зменшення обсягів реалізації або нерационального використання ресурсів.

Щодо коефіцієнту оборотності обігових коштів, то у 2022 році він зменшився до 1,43 порівняно з 2,17 у 2020 році та 1,89 у 2021 році. Відхилення становить -0,74 (2022/2020) та -0,46 (2022/2021). Це вказує на уповільнення швидкості обігу обігових коштів, що негативно впливає на ліквідність підприємства.

Період одного обороту зріс до 255,53 днів у 2022 році, що на 87,54 днів більше, ніж у 2020 році, та на 62,49 днів більше, ніж у 2021 році. Таке зростання вказує на уповільнення обігу коштів, що може бути пов'язано із затримками у реалізації продукції або проблемами з оплатою від клієнтів.

Коефіцієнт завантаження зріс до 0,70 у 2022 році порівняно з 0,46 у 2020 році та 0,53 у 2021 році. Відхилення становить +0,24 (2022/2020) та +0,17 (2022/2021). Це свідчить про збільшення обсягу обігових коштів, необхідних для забезпечення одиниці доходу, що може вказувати на неефективне управління оборотними коштами.

У 2022 році коефіцієнт прибутковості обігових коштів зріс до 0,03 після зниження до 0,01 у 2021 році. Відхилення становить -0,02 (2022/2020) та +0,02 (2022/2021), що демонструє відновлення прибутковості, хоча рівень залишається низьким.

Таким чином, зниження ресурсовіддачі та коефіцієнта оборотності обігових коштів свідчить про зменшення ефективності використання ресурсів підприємства. Значне збільшення періоду одного обороту обігових коштів, навпаки вказує на уповільнення операційного циклу, що негативно впливає на ліквідність та оборотність капіталу.

Додатково показники ділової активності можуть бути розраховані за конкретним елементом обігових коштів з урахуванням галузевих властивостей (табл. 2.10.), що дозволяє визначити вплив кожної статті поточних активів на зміну загальної тривалості обороту обігового капіталу [59]. Зростання коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості є несприятливою тенденцією функціонування підприємства, погіршується ситуація з розрахунками з дебіторами. Середній термін обороту дебіторської

заборгованості зменшується – це сприятлива тенденція. Оборотність кредиторської заборгованості зменшується, середній термін обороту кредиторської заборгованості зростає, що є негативною тенденцією з позиції дотримання платіжної дисципліни.

Таблиця 2.10

**Динаміка показників ділової активності за елементами обігових коштів
ТОВ «ПластБуд Сервіс» за 2020-2022 рр.**

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				2022/ 2020	2022/ 2020
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,93	2,87	3,17	0,24	0,30
Середній термін обороту дебіторської заборгованості, днів	124,49	127,36	115,13	-9,36	-12,23
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	92,56	132,40	52,38	-40,18	-80,03
Середній термін обороту кредиторської заборгованості, днів	3,94	2,76	6,97	3,03	4,21
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	5,45	10,26	7,18	1,73	-3,08

Оборотність власного капіталу також зменшується. Це має негативне значення у першу чергу для засновників та учасників підприємства.

Своєчасне надходження грошових коштів є ключовою умовою фінансової стабільності підприємства, оскільки забезпечує покриття поточних зобов'язань [60]. Аналіз руху грошових коштів спрямований на виявлення причин їх дефіциту або надлишку, визначення джерел надходжень та напрямів витрачання, що дозволяє контролювати поточну ліквідність і платоспроможність підприємства. Рух фінансових ресурсів, таких як прибуток та амортизаційні відрахування, відбувається у формі грошових потоків [49].

Для оцінки фінансового стану підприємства важливо враховувати не лише загальний обсяг наявних грошових ресурсів, але й величину грошових потоків, а також інтенсивність їх обігу протягом аналізованого періоду. Ці показники дозволяють оцінити ефективність управління фінансовими

ресурсами та забезпечити стабільну ліквідність і платоспроможність підприємства. Аналіз руху грошових коштів представлено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Аналіз руху грошових коштів ТОВ «ПластБуд Сервіс», тис.грн

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
				2022/2020	2022/2021
1. Питома вага видатків грошових коштів:					
- операційна діяльність	27792,70	48513,00	26454,00	-1338,70	-22059,00
- операційна діяльність у цінах 2022 року	38171,30	54480,10	26454,00	-11717,30	-28026,10
- інвестиційна діяльність	4397,80	11,00	28549,00	24151,20	28538,00
- інвестиційна діяльність у цінах 2022 року	6040,07	12,35	28549,00	22508,93	28536,65
- фінансова діяльність	156809,30	61810,00	39507,00	-117302,30	-22303,00
- фінансова діяльність у цінах 2022 року	215366,44	69412,63	39507,00	-175859,44	-29905,63
2. Питома вага надходжень грошових коштів:					
- операційна діяльність	77788,00	129276,00	131193,00	53405,00	1917,00
- операційна діяльність у цінах 2022 року	106836,30	145176,95	131193,00	24356,70	-13983,95
- інвестиційна діяльність	835,90	11,00	3774,00	2938,10	3763,00
- інвестиційна діяльність у цінах 2022 року	1148,05	12,35	3774,00	2625,95	3761,65
- фінансова діяльність	153349,80	33667,00	36928,00	-116421,80	3261,00
- фінансова діяльність у цінах 2022 року	210615,06	37808,04	36928,00	-173687,06	-880,04
3. Співвідношення надходжень і видатків грошових коштів:					
- операційна діяльність	2,80	2,66	4,96	2,16	2,29
- операційна діяльність у цінах 2022 року	2,80	2,66	4,96	2,16	2,29
- інвестиційна діяльність	0,19	1,00	0,13	-0,06	-0,87
- інвестиційна діяльність у цінах 2022 року	0,19	1,00	0,13	-0,06	-0,87
- фінансова діяльність	0,98	0,54	0,93	-0,04	0,39
- фінансова діяльність у цінах 2022 року	0,98	0,54	0,93	-0,04	0,39

На основі аналізу руху грошових коштів ТОВ «ПластБуд Сервіс» можна зробити висновок, що основні напрямки витрачання підприємством грошових коштів за аналізований період – це фінансова діяльність підприємства [49].

Основні джерела фінансування діяльності підприємства у 2020 році – це

фінансова діяльність, а у 2021 і 2022 рр. - операційна діяльність.

У 2022 році відбулось збільшення потоку руху грошових коштів вдвічі, при цьому позитивним моментом в рамках фінансування за рахунок власних коштів, але незадовільним є стан залучення коштів від інвесторів, який за 3 роки залишився занадто низьким.

Для оцінки фінансового стану підприємства в короткостроковій перспективі необхідно аналізувати показники ліквідності та платоспроможності, які відображають здатність підприємства своєчасно та повністю виконувати свої короткострокові зобов'язання перед контрагентами [Лопатовска].

Платоспроможність підприємства визначається наявністю грошових коштів та їх еквівалентів у обсязі, достатньому для своєчасного погашення кредиторської заборгованості, що підлягає негайному виконанню. Хоча поняття платоспроможності та ліквідності є схожими, між ними існують певні відмінності. Оцінка ліквідності балансу підприємства дозволяє визначити, наскільки швидко окремі види активів можуть бути конвертовані в грошові кошти без втрати їх ринкової вартості. Ліквідність балансу відображає ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, терміни перетворення яких у грошові кошти відповідають строкам погашення зобов'язань [60].

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «ПластБуд Сервіс» представлено у Додатку А.

Наведений баланс не є абсолютно ліквідним на протязі всього аналізованого періоду. Сума найбільш ліквідних активів (А1) у 2020 та 2021 рр. недостатня для покриття найтерміновіших зобов'язань (П1), при чому у 2021 році ситуація значно погіршилась. Але у 2022 році у підприємства з'явилися кошти для покриття найтерміновіших зобов'язань у періоді до 3-х місяців. З іншого боку швидкоореалізовувані активи (А2) у 2020 і 2021 рр. значно перевищують відповідну групу пасиву (П2).

Найбільш ліквідні активи (А1):

У 2022 році спостерігається суттєве зростання найбільш ліквідних

активів до 30 832 тис. грн (2020 – 931,5 тис. грн, 2021 – 38 тис. грн), що свідчить про поліпшення короткострокової ліквідності підприємства. Водночас негайні пасиви (П1) також значно зросли, досягнувши 28 396 тис. грн у 2022 році. Це викликає певні ризики для платоспроможності.

Активи, що швидко реалізуються (A2):

Скорочення в 2022 році до 105 008 тис. грн порівняно з 115 107 тис. грн у 2021 році вказує на зменшення обсягів оборотних активів, доступних для швидкого конвертування в грошові кошти.

Активи, що реалізуються повільно (A3):

У 2022 році їх обсяг знизився до 23 776 тис. грн (2021 – 29 735 тис. грн). Це свідчить про зменшення інвестицій у довгострокові активи, що може вплинути на майбутню фінансову стабільність.

Період одного обороту обігових коштів:

Зростання цього показника до 255,53 днів у 2022 році свідчить про уповільнення обороту оборотних коштів.

В цілому аналіз ліквідності балансу свідчить про переважання негативних тенденцій у фінансовому стані підприємства на протязі аналізованого періоду:

зростання короткострокових пасивів, що збільшує ризики короткострокової платоспроможності;

скорочення активів, що швидко і повільно реалізуються, яке може обмежити фінансову гнучкість підприємства;

збільшення періоду обороту оборотних коштів, що вказує на погіршення ефективності управління активами.

Оцінка фінансової стійкості підприємства представлена у Додатку Б, проведена на підставі даних форми 1. Оцінка фінансової стійкості ТОВ «ПластБуд Сервіс» показала, що підприємство протягом аналізованого періоду знаходиться у передкризовому стані.

Щодо абсолютної стійкості, то у 2022 році спостерігається досягнення нормативного співвідношення ($A1 \geq P1$), що свідчить про поліпшення

спроможності підприємства своєчасно покривати свої негайні зобов'язання.

Підприємство відповідає критеріям нормальної стійкості у короткостроковій перспективі ($A1 + A2 \geq П1$), але в довгостроковій перспективі спостерігаються відхилення від нормативних показників.

Баланс підприємства також вказує на передкризовий стан за показниками ($A1 + A2 + A3 \geq П1 + П2$) у 2022 році. Це свідчить про можливі труднощі з погашенням зобов'язань.

На основі отриманих даних було розраховано коефіцієнти платоспроможності та ліквідності, результати яких представлено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Показники ліквідності та платоспроможності
ТОВ «ПластБуд Сервіс»**

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
				2022/ 2020	2022/ 2021
Коефіцієнт платоспроможності (абсолютної ліквідності)	0,07	0,00	0,21	-0,14	0,21
Коефіцієнт проміжної ліквідності (швидкої, суворой)	6,30	5,33	0,91	-5,39	-4,42
Коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності)	7,43	6,70	1,07	-6,36	-5,63

За результатами проведеного дослідження видно, що в період 2020-2021 років підприємство ТОВ «ПластБуд Сервіс» було не в змозі оплачувати свої зобов'язання реальними грошовими коштами. Так, коефіцієнт платоспроможності (абсолютної ліквідності) у 2022 році зріс до 0,21 з 0,07 у 2020 році та 0,00 у 2021 році. Відхилення 2022/2020 становить +0,14, а 2022/2021 - +0,21, що свідчить про покращення здатності підприємства негайно погашати свої зобов'язання за рахунок найбільш ліквідних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності [55] значно знизився у 2022 році до 0,91, порівняно з 6,30 у 2020 році та 5,33 у 2021 році, що є негативною тенденцією та вказує на значне погіршення здатності покривати короткострокові

зобов'язання без урахування запасів.

Коефіцієнт покриття [55] також знизився у 2022 році коефіцієнт до 1,07 з 7,43 у 2020 році та 6,70 у 2021 році. Відхилення становить -6,36 (2022/2020) та -5,63 (2022/2021). Таке значне падіння вказує на зниження здатності підприємства покривати поточні зобов'язання за рахунок всіх оборотних активів.

Отже, зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності до 0,21 свідчить про покращення короткострокової платоспроможності підприємства, але значне зниження коефіцієнтів проміжної ліквідності та покриття вказує на критичне погіршення фінансової стійкості підприємства у 2022 році.

У 2022 році підприємство мало труднощі з покриттям поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів, що свідчить про недостатність ліквідних коштів та обмеження в управлінні зобов'язаннями.

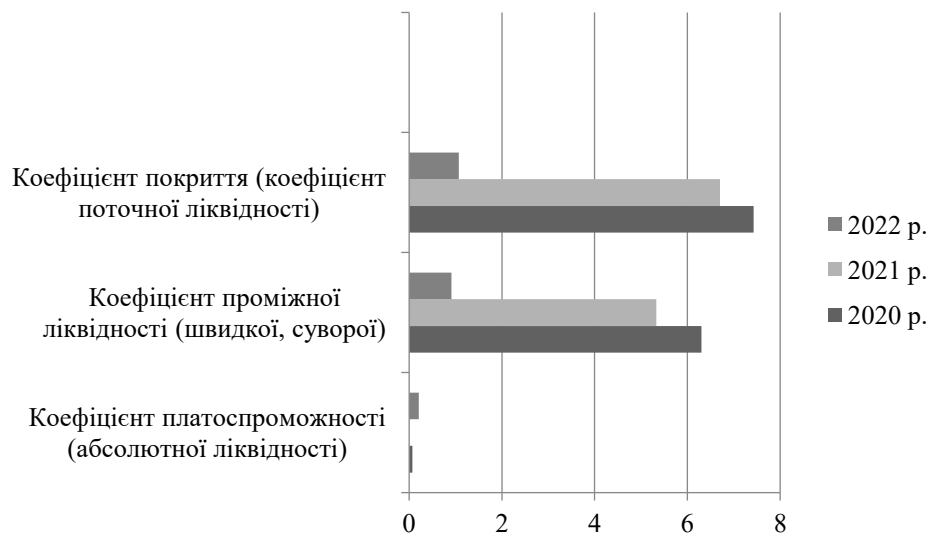

Рис. 2.3. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства

Мінімальною умовою ліквідності підприємства є наявність власного оборотного капіталу [57], який визначено на підставі даних форми 1.

$$\text{ВОК} = \text{ВК} - \text{НА}, \quad (2.1)$$

де, ВОК – власний оборотний капітал;

ВК – власний капітал;

НА – необоротні активи [57];

На жаль, результати його розрахунку свідчать про його зниження (рис. 2.4.). Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що у динаміці власний оборотний капітал стрімко зменшується.

Таким чином, не можна стверджувати про задовільну ліквідність і платоспроможність підприємства. Через брак ліквідних коштів підприємство не здатне покрити короткострокові зобов'язання, що негативно впливає на можливості здійснення виробничої діяльності.

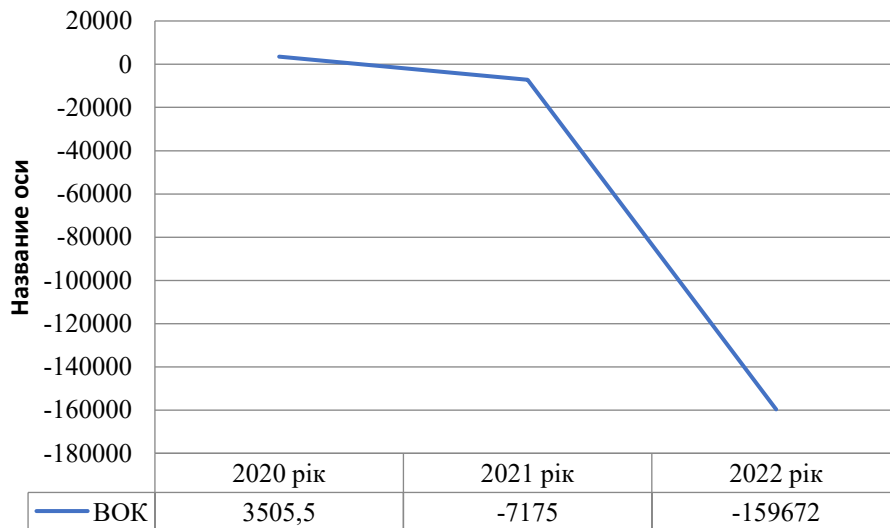

Рис. 2.4. Динаміка власного оборотного капіталу, тис. грн

Цілий ряд інших показників фінансово-економічного стану, зокрема ділової активності та фінансової стабільності також свідчить про погіршення фінансового стану підприємства. Підприємство ТОВ «ПластБуд Сервіс» недостатньо забезпечене фінансовими ресурсами, із труднощами може здійснювати свою виробничу діяльність та розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Ситуація не є критичною, але потребує негайних, добре спланованих дій щодо запобігання посилення кризових явищ та загрози подальшого банкрутства.

2.3. Оцінка фінансової ефективності діяльності ТОВ «ПластБуд Сервіс»

Економічна ефективність діяльності промислових підприємств полягає в раціональному використанні всіх видів ресурсів: трудових, матеріальних і фінансових з метою досягнення максимальних результатів. Методологічний підхід до оцінки ефективності передбачає постійний моніторинг результатів діяльності та активний вплив на виробничі процеси для оптимізації використання ресурсів [8].

Показники ефективності розраховують не власне для самих показників, а для обґрунтування управлінських рішень. Із погляду на це, для правильного вибору методів розрахунку ефективності необхідно, насамперед, проаналізувати особливості прийнятого рішення.

Зупинимося більш детально саме на показниках ефективності використання фінансових коштів. При аналізі прибутковості і рентабельності підприємства використовуємо дані бухгалтерської звітності; форма 1 «Баланс підприємства», форма 2 «Звіт про фінансові результати», форма 3 «Звіт про рух грошових коштів», форма 4 «Звіт про власний капітал», форма 5 «Примітки до фінансових звітів» [23].

Основне завдання аналізу полягає в оцінці ефективності управління активами, доходами та витратами підприємства, а також результатами його діяльності за визначений період. У процесі аналізу виявляються ключові чинники, які позитивно чи негативно вплинули на фінансові показники, зокрема на прибуток. Прибуток є стратегічним орієнтиром підприємства, що забезпечує фінансову стійкість, слугує джерелом економічного та соціального розвитку, а також стимулом для інвестиційної та інноваційної діяльності. Він відіграє важливу роль у вдосконаленні механізмів управління власністю та формуванні довгострокової стратегії підприємства [62].

Прибуток сприяє перерозподілу капіталів до галузей, що стимулюють науково-технічний прогрес. Він концентрує фінансові ресурси на

підприємствах, де власники й адміністрація ефективно управляють ними. Реальний прибуток підприємства є лише частиною балансового прибутку, яка виконує основні функції забезпечення розвитку та фінансової стійкості [48]. Результати аналізу формування чистого прибутку представлено у табл. 2.13.

Таблиця 2.13.

Аналіз формування чистого прибутку

Показники	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення		Темпи зростання (зменшення), %	
	тис. грн	сума з урах. інфл.,у цінах 2022р.	тис. грн	сума з урах. інфл.,у цінах 2022р.	тис. грн	сума з урах. інфл.,у цінах 2022р.				
		2022 / 2020		2022 / 2021		2022 /2020	2022 / 2021			
1.Валовий дохід	136640	172213	158845,8	178383,8	89269	89269	-47370,6	-69577	65,33	56,20
2.Витрати від операційної діяльності	288773	396609	310983,3	349234,2	60277	60277	-228496	-250706	20,87	19,38
3.Фінансові результати від операційної діяльності прибуток (збиток)	18022,9	22715	47684,2	53549,36	28992	28992	10969	-18692	160,86	60,80
4. Інші доходи	2040	2801,8	8035,7	9024,091	7170	7170	5130,00	-865,70	351,47	89,23
5. Інші витрати	12304,5	16899,4	52629,5	59102,93	28317	28317	16012,50	-24313	230,14	53,80
6. Фінансові результати прибуток (збиток)	7758,4	10655,6	3090,4	3470,519	7845	7845	86,60	4754,60	101,12	253,85
7. Податок на прибуток	2636,1	3620,5	1781,5	2000,625	2677	2677	40,90	895,50	101,55	150,27
8. Чистий прибуток (збиток)	5122,3	7035,12	1308,9	1469,895	5168	5168	45,70	3859,10	100,89	394,84

Дані таблиці демонструють суттєві зміни в ключових показниках фінансової діяльності підприємства за період 2020-2022 років. Хоча спостерігається позитивна динаміка у деяких аспектах, загальний фінансовий стан викликає занепокоєння через нестабільність доходів, високі витрати та значне коливання чистого прибутку. Так, у 2022 році валовий дохід скоротився на 47 370,6 тис. грн (або -34,67%) порівняно з 2020 роком і на 69 577 тис. грн (-43,80%) порівняно з 2021 роком. Темпи зменшення доходу свідчать про суттєве падіння обсягів реалізації продукції або зміну цінової

політики.

Операційні витрати у 2022 році зменшилися на -228 496 тис. грн (-79,13%) порівняно з 2020 роком і на -250 706 тис. грн (-80,62%) порівняно з 2021 роком. І хоча зниження витрат виглядає позитивно, проте необхідно оцінити, чи це пов'язано зі скороченням виробничих процесів.

Фінансовий результат від операційної діяльності: У 2022 році підприємство отримало 28 992 тис. грн прибутку, що на 10 969 тис. грн більше, ніж у 2020 році (+60,86%). Проте порівняно з 2021 роком фінансовий результат знизився на 18 692 тис. грн (-39,20%), що свідчить про зменшення ефективності операційної діяльності.

Інші витрати значно зросли у 2022 році на 16 012,5 тис. грн (+130,14%) порівняно з 2020 роком, що негативно вплинуло на загальну фінансову стійкість.

При цьому чистий прибуток у 2022 році склав 5 168 тис. грн, що на 45,7 тис. грн більше, ніж у 2020 році (+0,89%), але на 3 859,1 тис. грн більше, ніж у 2021 році (+394,84%). Його значне коливання свідчить про недостатню стабільність фінансової діяльності підприємства.

Отже, значне скорочення валового доходу та операційного прибутку у 2022 році свідчить про проблеми зі збереженням обсягів реалізації продукції, високий рівень інших витрат вказує на неефективність в управлінні додатковими витратами, що впливає на загальну прибутковість.

Дані таблиці 2.14 свідчать про те, що за аналізований період валовий дохід підприємства знизився в середньому на 40 %, за рахунок скорочення чистого доходу підприємства та собівартості реалізованої продукції.

Витрати обігу, прибуток від операційної діяльності, інші доходи та витрати підприємства у динаміці мають тенденцію до скорочення. Прибуток від звичайної діяльності та податок на прибуток підприємства у динаміці зростають. Чистий прибуток підприємства на кінець аналізованого періоду значно зріс.

Таблиця 2.14

**Аналіз структури чистого прибутку ТОВ «ПластБуд Сервіс»
за 2020-2022 рр.**

Показники	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення		Темпи зростання (зменшення) %	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%				
							2022/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020	2022/2021
1. Чистий прибуток	5122,3	100	1308,9	100	5168	100	45,7	3859,1	100,89	394,84
2. Розподіл: дивіденди	- 9759,8	- 190,54	13521	1033	-	-	23280,8	-	-	-
статутний капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
резервний капітал	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
інші	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Дані таблиці 2.14. відбивають процес розподілу чистого прибутку. Аналіз структури чистого прибутку свідчить про те, що він має стрибкоподібний характер, але спостерігається тенденція його зростання.

Чистий прибуток у 2022 році склав 5168 тис. грн, що є майже на рівні показника 2020 року (+45,7 тис. грн або +0,89%). Порівняно з 2021 роком, прибуток зріс на 3859,1 тис. грн (+394,84%). Це значне зростання може свідчити про позитивні зміни у фінансовій діяльності підприємства в 2022 році після складного періоду в 2021 році. У 2020 році на дивіденди було спрямовано -9759,8 тис. грн (з від'ємним відсотком -190,54%), що перевищувало обсяг чистого прибутку. Це вказує на перенапруження фінансових ресурсів підприємства. У 2021 році підприємство спрямувало на дивіденди 13 521 тис. грн, що становило 1033% від чистого прибутку. Це також вказує на можливу неефективність розподілу фінансових ресурсів.

Даних про дивіденди у 2022 році немає, що може свідчити про обмеження виплат або реінвестування прибутку.

Відсутність даних щодо використання чистого прибутку для формування статутного чи резервного капіталу протягом аналізованих років може свідчити про відсутність спрямування коштів на зміцнення фінансової

бази підприємства.

Показники рентабельності є відносними характеристиками фінансових результатів підприємства. Вони відображають загальну ефективність діяльності та дохідність різних напрямів, таких як виробництво, підприємництво чи інвестиції. Рентабельність також показує окупність витрат. Ці показники більш точно, ніж прибуток, демонструють результати господарської діяльності. Їх значення показує співвідношення отриманого ефекту до залучених або використаних ресурсів [7].

Рентабельність є ключовим показником ефективності виробництва, що відображає віддачу від активів та ефективність використання капіталу в процесі виробництва. Коефіцієнти рентабельності формують систему показників, які визначають здатність підприємства генерувати прибуток у ході господарської діяльності. Вони дозволяють оцінити загальну ефективність використання активів та вкладеного капіталу [67].

Аналіз показників рентабельності підприємства (табл. 2.15.) дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Таблиця 2.15

**Аналіз показників рентабельності
ТОВ «ПластБуд Сервіс» за 2020-2022 рр.**

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+, -)	
				2022/ 2020	2022/ 2021
1. Рентабельність ресурсів (активів), %	3,85	0,73	2,70	-1,15	1,97
2. Рентабельність власного капіталу, %	13,16	4,90	16,28	3,11	11,37
3. Коефіцієнт рентабельності основної діяльності, %	2,42	0,48	2,27	-0,15	1,79
4. Рентабельність реалізованої продукції, %	9,57	18,17	12,98	3,41	-5,19
5. Рентабельність необоротних активів	5,98	8,09	7,18	1,21	-0,91

На основі аналізу показників рентабельності можна зробити такі висновки, що рентабельність активів підприємства має тенденцію до зростання, це свідчить про ефективне використання майна підприємства. На кінець аналізованого періоду показник рентабельності власного капіталу зростає, це означає, що підприємство максимально ефективно використовує свій власний капітал.

У 2022 році рентабельність активів склала 2,70%, що менше на 1,15 п.п. порівняно з 2020 роком (3,85%), але більше на 1,97 п.п. порівняно з 2021 роком (0,73%). Таке зменшення у порівнянні з 2020 роком може свідчити про зниження ефективності використання активів, але позитивна динаміка у 2022 році порівняно з 2021 роком демонструє тенденцію до відновлення.

Рентабельність власного капіталу у 2022 році зросла до 16,28%, що на 3,11 п.п. більше, ніж у 2020 році (13,16%) і на 11,37 п.п. більше порівняно з 2021 роком (4,90%). Це свідчить про покращення здатності підприємства генерувати прибуток для власників, що є позитивним сигналом для інвесторів.

Коефіцієнт рентабельності основної діяльності склав 2,27%, що на 0,15 п.п. нижче рівня 2020 року (2,42%), але на 1,79 п.п. вище, ніж у 2021 році (0,48%). Падіння порівняно з 2020 роком вказує на незначне зниження ефективності основної діяльності, проте позитивна динаміка у 2022 році свідчить про відновлення операційної ефективності.

Рентабельність реалізованої продукції склала у 2022 році 12,98%, що на 3,41 п.п. більше порівняно з 2020 роком (9,57%), але на 5,19 п.п. менше, ніж у 2021 році (18,17%). Зменшення порівняно з 2021 роком може свідчити про збільшення витрат або зниження цінової маржі.

Рентабельність необоротних активів у 2022 році склала 7,18%, що на 1,21 п.п. вище порівняно з 2020 роком (5,98%), але на 0,91 п.п. нижче, ніж у 2021 році (8,09%).

Це демонструє стабільне використання необоротних активів, хоча зменшення у порівнянні з 2021 роком може вказувати на недостатнє використання цих ресурсів.

Загальна характеристика та аналіз фінансового-господарської діяльності ТОВ «ПластБуд Сервіс» за 2020-2022 рр. дали змогу визначити основні недоліки в організації виробничих процесів на підприємстві. Оцінка фінансового стану підприємства була здійснена на основі аналізу форм фінансової звітності.

У результаті проведеного аналізу можна визначити, що обсяги виробництва продукції у динаміці мають тенденцію до зниження, а також скорочується кількість працівників, але зростає середньомісячна заробітна плата робітників підприємства, у тому числі робітників виробництва. На підприємстві існує плинність кадрів, але невелика та у динаміці спостерігається її скорочення.

На протязі аналізованого періоду спостерігається зростання середньорічної вартості основних фондів підприємства, зросла сума зносу за рахунок скорочення виведення основних фондів.

Негативним явищем є зростання фондоемності підприємства, а також зростання коефіцієнту зносу та скорочення коефіцієнту придатності для діяльності підприємства, це призводить до не конкурентоспроможності продукції підприємства. У динаміці спостерігається зменшення доходу підприємства за рахунок скорочення вироблення продукції. На кінець аналізованого періоду відбулось значне скорочення валового доходу підприємства, негативним фактом є також стрибок адміністративних витрат при загальному скороченні чисельності працівників.

Позитивним аспектом діяльності підприємства є скорочення витрат на збут та інших операційних витрат, а також зростання чистого прибутку підприємства на кінець аналізованого періоду. Підприємство ефективно використовує майно та власний капітал підприємства, але спостерігається скорочення попиту на продукцію підприємства, також неефективно використовуються основні фонди підприємства.

На кінець аналізованого періоду підприємство не може покрити всі свої зобов'язання лише власними засобами. Також у динаміці погіршується

ситуація з розрахунками з дебіторами. Незадовільним є стан залучення коштів від інвесторів, який за весь час залишився занадто низьким. Рівень фінансової ефективності підприємства погіршується.

Покращення рентабельності власного капіталу до 16,28% свідчить про ефективне використання власних ресурсів. Відновлення рентабельності активів та основної діяльності у 2022 році порівняно з 2021 роком є позитивною тенденцією.

Зменшення рентабельності реалізованої продукції у 2022 році порівняно з 2021 роком може свідчити про зростання собівартості продукції або зниження прибутковості продажів.

Нестабільність показників рентабельності необоротних активів і активів загалом свідчить про потребу оптимізації використання цих ресурсів.

Підприємство за аналізований період працює прибутково, але аналіз ліквідності балансу свідчить про переважання негативних тенденцій у фінансовому стані підприємства. ТОВ «ПластБуд Сервіс» на протязі аналізованого періоду знаходиться у передкризовому стані.

РОЗДІЛ 3

ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТА З ПИТАНЬ СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ КРИЗИ

3.1. Мобілізація резервів стабілізації фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи

Оскільки підвищення стабілізація фінансово-економічного стану діяльності підприємства в умовах кризи є першочерговим завданням будь-якого підприємства, що прагне до успішного функціонування підприємства, підвищуються вимоги до професійної підготовки спеціалістів, які можуть забезпечити дану стабілізацію.

Однією з ключових проблем сучасної економіки є розрив між потенційним та реальним рівнями результативності. Цей розрив виникає через неефективне функціонування господарської системи, що призводить до втрат ресурсів, недоотримання продукції, невикористання можливостей розвитку та появи негативних зовнішніх ефектів. Теоретичний аналіз цієї проблеми здійснюється за допомогою понять і показників економічної науки, таких як крива виробничих можливостей, потенційний та реальний валовий національний продукт. Ці категорії є основою теорії економічного зростання [12].

Особливий інтерес викликає залежність економічного зростання від категорій економічної ефективності, реального і потенційного ВВП в умовах кризи. Існує тісний взаємозв'язок між обсягом отримання реального ВВП і рівнем економічної ефективності, який склався за даних умов функціонування фінансово-економічної системи. Обсяг реально виробленого продукту по своїй суті являється результатом діяльності господарської системи, а порівняння цього результату з обсягом затрат на його виробництво і обсягом збитків, отриманих в процесі створення оцінюється на підставі застосування

показників економічної ефективності. Такий рівень ефективності, який відповідає реальному виробленому ВВП будемо називати реальним, або базовим. Оскільки отримання потенційного ВВП відбувається за умови повного використання наявних ресурсів на межі виробничих можливостей, коли створюється максимальна кількість продукту найвищої якості, то і відповідний йому рівень ефективності повинен бути максимально-можливим [6].

При існуючій залежності економічне зростання відбувається на основі динамічної зміни обсягу отриманого ВВП і зміни рівня економічної ефективності, а точніше, досягнення максимального рівня виробництва продукту і економічної ефективності в певний момент означає реалізацію можливостей в реальний результат - створення реального ВВП, обсяг якого відповідає попередньо сформованому потенційному ВВП. Складні економічні процеси, що відбуваються в період такої зміни діють на економіку в цілому і приводять до зсуву кривої її виробничих можливостей на новий якісний рівень [40].

Залишається відкритим питання: що спричиняє зсув кривої виробничих можливостей на новий рівень? Який механізм веде до нової економічної позиції? Відповідь проста: економічне зростання відбувається завдяки резервам підвищення ефективності, активованим через спеціальні механізми мобілізації в діяльності фінансово-економічної системи. Використовуючи метод абстрагування та умовні позначення показників економічної системи, можна розкрити сутність економічного зростання [36].

При порівнянні реальних і потенційних (максимально-можливих) параметрів господарської системи маємо:

1) потенційний ВВП (*ПВНП*) дорівнює максимально-можливому ВВП (*МВНП*) і є сумою реального ВВП (*РВНП*) і величини невикористаних можливостей (*ВНМ*):

$$ПВНП = МВНП = РВНП + ВНМ \quad (3.1),$$

2) потенційний (максимально-можливий) рівень економічної ефективності (МЕЕ) дорівнює сумі реального рівня економічної ефективності (РЕЕ) і величини використаних резервів (ВВР):

$$MEE = PEE + BBP \quad (3.2)$$

інакше - величина використаних резервів дорівнює різниці між максимально-можливим і реальним рівнем економічної ефективності,

$$BBP = MEE - PEE \quad (3.3)$$

звідки величину використаних резервів можна представити як приріст реального рівня ефективності:

$$BBP = \Delta PEE \quad (3.4)$$

3) величина невикористаних можливостей являється величиною існуючих резервів зростання економічної ефективності і фактично дорівнює величині використаних резервів. Різниця в назвах цих резервів полягає в формі їх існування.

При розгляді категорій потенційного ВВП формою прояву природи резервів являються невикористані можливості, тоді як для категорії економічної ефективності такою формою буде величина використаних резервів. Важливим для розуміння наведеного твердження є традиційний підхід, що сформувався при дослідженні категорій ВВП і ефективності. Так потенційна форма існування ВВП передбачає потенційну форму відображення резервів - у вигляді невикористаних можливостей.

На противагу їй ефективність як поняття, котре призначене виражати аспект закінченості в діяльності господарської системи повинно мати відповідні закінчені характеристики. Для резервів зростання економічної та фінансової ефективності такою формою закінченості буде використання, і

тому ми визначаємо їх як використані резерви.

Темі існування і реалізації резервів в умовах кризи потрібно вважати однією з ключових, оскільки резерви є джерелом розвитку фінансово-економічної системи [37].

3.2. Пошук шляхів підвищення показників платоспроможності

З розглянутих вище заходів, спрямованих на вихід підприємства з кризового фінансового стану, необхідно вибрати ті, що найбільш підходять для ТОВ «ПластБуд Сервіс». Для цього слід з'ясувати, які фактори негативно впливають на рівень платоспроможності та фінансової стійкості даного підприємства. Особливо важливо адаптувати свої стратегії у кризовій економічній ситуації підприємствам, зосереджуючи увагу на забезпеченні стабільності, оптимізації ресурсів та підвищенні гнучкості.

Аналіз ліквідності балансу підприємства показав, що наявні грошові кошти в декілька разів менше термінових зобов'язань. Це означає, що підприємство, якщо всі кредитори водночас пред'являть вимогу погасити заборгованість, буде не в змозі розрахуватися в повному обсязі, та в кінцевому підсумку буде вимушене користуватися для цих цілей іншим джерелом (менш ліквідним – дебіторською заборгованістю). Підприємство демонструє нестабільність фінансових показників. Хоча у 2022 році відбулось зростання чистого прибутку, загальний фінансовий стан є передкризовим.

Значне зростання короткострокових зобов'язань при скороченні оборотних активів обмежує фінансову гнучкість, коефіцієнти платоспроможності (особливо абсолютної ліквідності) покращилися, але залишаються на низькому рівні, показники фондівіддачі знижуються, що свідчить про неефективне використання основних фондів.

Негативні тенденції у показниках ліквідності балансу свідчать про зростання ризику неплатоспроможності.

Рентабельність активів знижується, проте рентабельність власного

капіталу демонструє позитивну динаміку, що свідчить про ефективність управління капіталом.

Окреслимо основні напрямки стабілізації фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах кризи (табл. 3.1) та розглянемо можливість їх запровадження.

Таблиця 3.1

Основні рекомендації для підвищення платоспроможності та фінансової стійкості для ТОВ «ПластБуд Сервіс»

Напрямок	Рекомендації
Фінансова стійкість та ліквідність	- Залучення державної підтримки та пільгового кредитування. - Формування резервного фонду. - Контроль дебіторської заборгованості.
Оптимізація витрат	- Проведення енергоаудиту та впровадження енергозбереження. - Скорочення непродуктивних витрат. - Перегляд умов постачання.
Конкурентоспроможність	- Диверсифікація асортименту продукції. - Розширення ринків збуту, включаючи експорт.
Інвестиції у персонал та інновації	- Навчання персоналу новим технологіям. - Автоматизація виробничих процесів.
Антикризове управління	- Розробка антикризової стратегії. - Диверсифікація постачальників для зниження ризиків.
Робота з клієнтами	- Впровадження програм лояльності. - Використання цифрових платформ для маркетингу.
Репутація та прозорість	- Інформування партнерів і клієнтів про стан підприємства. - Участь у соціальних проектах.

Ми вважаємо доречним переглянути умови співпраці з клієнтами, надаючи перевагу авансовим платежам, запровадити систему моніторингу та нагадувань для швидкого погашення заборгованостей.

Алгоритм впровадження заходів щодо роботи з клієнтами для забезпечення авансових платежів та контролю дебіторської заборгованості:

1. Аналіз існуючих умов співпраці:

- Провести аудит чинних договорів із клієнтами.
- Визначити клієнтів із високим рівнем простроченої заборгованості або значним строком розрахунків.

Скласти рейтинг клієнтів за критеріями платоспроможності та регулярності розрахунків.

2. Розробка нових умов договорів:

- Запровадити диференційований підхід до умов співпраці;
- Клієнтам із низьким рівнем ризику запропонувати часткову передоплату (наприклад, 30-50%);
- Для нових клієнтів або тих, хто раніше затримував платежі, запровадити 100% авансовий платіж;
- Розробити систему знижок чи інших стимулів для клієнтів, які погоджуються на авансові платежі (наприклад, додаткові знижки 2-5%).

3. Впровадження системи моніторингу та нагадувань:

- Встановити програмне забезпечення для автоматизації контролю дебіторської заборгованості (наприклад, CRM-системи);
- Налаштувати автоматичні нагадування про строки оплати за 3-5 днів до закінчення строку оплати та у день закінчення строку оплати, та через 3-7 днів після прострочення платежу;
- Розробити шаблони нагадувань (email, SMS, телефонний дзвінок) для клієнтів.

4. Переговори з клієнтами:

- Повідомити клієнтів про зміни умов співпраці;
- Запропонувати індивідуальні умови для постійних клієнтів (знижки, бонуси за своєчасну оплату);
- Провести переговори для укладення додаткових угод до договорів.

5. Контроль виконання платежів;

- Щотижнево моніторити стан дебіторської заборгованості;
- Запровадити регулярний звіт для керівництва про стан оплат;

- У разі порушень строків - вчасно реагувати через служби претензійної роботи або юридичний відділ.

6. Стимулювання авансових платежів

- Впровадити акції чи програми лояльності, які заохочують клієнтів до авансових платежів (наприклад, «оплата наперед - знижка 5%»);

- Надавати перевагу в обслуговуванні клієнтам, які сплачують авансом (швидший термін доставки чи виготовлення).

7. Оцінка ефективності заходів

- Щоквартально аналізувати зміни в структурі дебіторської заборгованості;

- Визначати частку авансових платежів у загальній виручці;

- Оцінювати вплив нових умов на платіжну дисципліну та фінансові результати підприємства.

8. Постійне вдосконалення

- На основі зворотного зв'язку від клієнтів та результатів моніторингу коригувати політику платежів;

- Розробити додаткові механізми мотивації для клієнтів, які завжди виконують зобов'язання вчасно.

Цей алгоритм дозволить підвищити платіжну дисципліну клієнтів, зменшити ризик прострочень і покращити ліквідність підприємства.

Також можливо запровадити резервування ліквідності ТОВ «ПластБуд Сервіс» за рахунок відкладання частини прибутку на створення резервного фонду для покриття непередбачених витрат та зменшення залежності від короткострокових кредитів через довгострокове фінансування.

Важливим фактором покращення фінансово-економічної діяльності може стати посилення конкурентоспроможності за рахунок диверсифікації продукції:

1. Розробити нові продукти або послуги, які мають попит в умовах кризи .(наприклад, недорогі будівельні матеріали або енергозберігаючі товари).

2. Вивчити можливості кооперації з іншими підприємствами для

створення нових продуктів.

3. Активно працювати над експортними контрактами, використовуючи підтримку торгово-промислових палат.

4. Використовувати онлайн-майданчики для продажу продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Представимо основні напрямки диверсифікації у таблиці 3.2.

Таблиця з 3.2.

Пропозиції щодо диверсифікації продукції для ТОВ «ПластБуд Сервіс»

Напрямок диверсифікації	Пропозиції
Будівельні матеріали	- Енергозберігаючі матеріали (утеплювачі, теплоізоляційні панелі). - Модульні збірні конструкції.
Екологічна продукція	- Екологічні пластикові вироби (переробка, утилізація). - Біорозкладні пакувальні матеріали.
Інфраструктурна продукція	- Вуличні меблі, декоративні огорожі. - Дорожні елементи (відбійники, бар'єри, знаки).
Енергозберігаючі вироби	- Твердопаливні котли з автоматикою. - Сонячні панелі, вітрогенератори.
Продукція для приватного споживання	- Пластикові теплиці, грядки, системи поливу. - Меблі з переробленого пластику для дому та дачі.
Дитячі товари	- Дитячі майданчики з інтерактивними елементами. - Ігрові комплекси для шкіл і дитячих садків.
Кастомізована продукція	- Індивідуальні вироби за замовленнями клієнтів. - Брендуння продукції для бізнес-клієнтів.
Нові ринки	- Продукція для агробізнесу (резервуари, силоси, обладнання). - Комплектуючі для електроніки та машинобудування.
Сервісні послуги	- Ремонт і модернізація старої продукції. - Програми технічного обслуговування обладнання.
Інновації через кооперацію	- Співпраця з науковими установами для розробки нових матеріалів. - Партнерство з іншими підприємствами.

Реалізація цих заходів допоможе ТОВ «ПластБуд Сервіс» адаптуватися до економічної кризи, зберегти стабільність фінансових показників та підготуватися до відновлення після кризового періоду.

3.3. Аналіз ефективності лізингових угод як механізму забезпечення фінансової стійкості та економічної адаптивності підприємства

Для всебічного розвитку економічних процесів, підвищення ефективності фінансової діяльності ТОВ «ПластБуд Сервіс», необхідно також впроваджувати нові системні методи фінансування, оновлення матеріально-технічної бази підприємства. Розширення лізингових операцій на підприємстві є одним із таких методів фінансування.

Лізингові послуги найбільш ефективні в галузях із високотехнологічною та конкурентоспроможною продукцією, як на ТОВ «ПластБуд Сервіс». Лізинг охоплює не лише виробничі процеси, а й економічні та соціальні відносини. Він базується на матеріально-речовій основі, яка включає оренду майна, купівлю-продаж і фінансування. Соціально-економічний аспект лізингу розкривається через власність і спільну діяльність.

Соціально-економічний аспект лізингу визначається через відносини власності, ведення спільної діяльності. Матеріально-речова основа виявляється через різні форми організації виробництва, відносини оренди майна, акти купівлі-продажу та фінансування [50].

Лізинговий контракт має обов'язково включати ключові елементи. Це об'єкт, строки поставки та оренди, право власності, ризики та відповідальність. Важливими є технічні гарантії, умови використання, догляд, ремонт і модифікації. Також враховуються збитки, страхування, орендні платежі, пені за прострочення, податки та умови розірвання договору. Інформація про баланс, підписи сторін, гарантії залишкової вартості та вирішення спорів також є невід'ємною частиною договору [50].

Найбільш важливі елементи в організації лізингових угод – економічно

обґрунтовані склад і розмір лізингових платежів [60].

Плата за лізинг – це форма економічних відносин власника (лізингодавця) і лізингоодержувача по розподілі доходу, створеного в процесі використання лізингового майна. Лізингові платежі забезпечують відшкодування вартості майна, нагромадження капіталу й стимулювання підприємницької діяльності. У загальному виді лізингові платежі можна віднести до однієї з економічних форм реалізації права власності на майно. При передачі майна в лізинг лізингодавець розраховує на повернення його вартості зі збільшенням певного відсотка на капітал.

За способом сплати лізингових платежів розрізняють наступні схеми: по дегресивній шкалі (рівними частками); по прогресивній шкалі (розмір платежу збільшується протягом строку договору) і по регресивній шкалі (розмір платежу змінюється від більших до меншого).

Визначення лізингових платежів здійснюється відповідно до методичних рекомендацій з розрахунку лізингових платежів, погодженими з Міністерством фінансів України, залежно від виду лізингу, форми й способу виплат, а також економічних умов. Як правило в умовах стійкої економіки вартість лізингових платежів містить у собі суму амортизаційних відрахувань за лізингове майно за весь строк договору, плату за використання лізингодавцем кредитних ресурсів, комісійну винагороду й плату за додаткові послуги лізингодавця, а так само ПДВ і митні платежі (при зовнішньому лізингу), витрати по страхуванню ризиків тощо [34]:

$$L_{\Pi} = A_B + \Pi_K + K_B + D_{\Pi} + ПДВ + M_{\Pi}, \quad (3.5)$$

де L_{Π} – лізингові платежі, грн;

A_B – амортизаційні відрахування грн;

Π_K – плати за кредитні ресурси, грн;

K_B – комісійна винагорода, відсотки;

D_{Π} – додаткові послуги лізингодавця, грн;

M_{Π} – митні платежі, грн. [43].

Кожен елемент лізингових платежів визначається в загальноприйнятому порядку, виходячи зі змісту й сформованої практики. Так, наприклад, амортизаційні відрахування на лізингове майно нараховуються звичайним і прискореним методами. Звичайний метод, заснований на діючих нормах залежно від вартості майна лізингу й строку його експлуатації:

$$A_B = \frac{B_B}{C_E}, \quad (3.6)$$

де B_B – балансова вартість майна, грн;

C_E – строк експлуатації майна, років.

При використанні ж методу прискореної амортизації норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення майна збільшуються в 3 рази. При цьому величина амортизаційних відрахувань у складі лізингових платежів розраховується по формулі:

$$A_B = \frac{B_B \cdot H_A \cdot T}{100}, \quad (3.7)$$

де H_A – норма амортизації на повне відновлення;

T – строк лізингового договору, років [33, 50].

Передбачається, що сума боргу з кожним платежем зменшується на суму амортизації й, виходячи із цього, обчислюються відсотки за використовувані кредитні ресурси:

$$\Pi_K = \frac{K_P \cdot C_{TK}}{100}, \quad (3.8)$$

де K_P – кредитні ресурси на придбання майна, грн.;

C_{TK} – ставка за кредит, відсотки річних.

У методиці величина кредитних ресурсів обчислюється від середньої величини залишкової вартості майна, використовуючи дані на початок і кінець періоду:

$$K_P = \frac{\sum(O_{CH} + O_{CK})}{2}, \quad (3.9)$$

де O_{CH} , O_{CK} – залишкова вартість майна на початок і на кінець періоду, грн. [42].

Розмір комісійної винагороди лізингової компанії обчислюється у вигляді відсотка від балансової вартості майна або від середньорічної залишкової вартості (K_B) майна:

$$K_B = p \cdot B_B, \quad (3.10)$$

$$K_B = \frac{K_P \cdot C_{KB}}{100}, \quad (3.11)$$

де p – ставка комісійної винагороди, відсоток річних від балансової вартості майна;

C_{KB} – ставка комісійної винагороди, установлювана у відсотках від середньорічної залишкової вартості майна [27].

Плата за додаткові послуги складається з:

$$D_{II} = B_B + B_{II} + B_P + B_D, \quad (3.12)$$

де B_B – відрядні витрати лізингодавця, грн.;

B_{II} – витрати на послуги (юридичні консультації, інформація й інші послуги з експлуатації встаткування), грн.;

B_p – витрати на рекламу лізингодавця, грн;

B_d – інші витрати на послуги лізингодавця, грн.

ПДВ нараховується на весь виторг лізингодавця й визначається зі співвідношення:

$$ПДВ = \frac{B_t \cdot C_{\pi}}{100}, \quad (3.13)$$

де B_t – виторг від угоди за договором лізингу в розрахунковому році, грн;

C_{π} – ставка податку на додану вартість.

Розрахунок розміру лізингового внеску при сплаті рівними частками з обговореної в договорі періодичністю виробляється розподілом загальної суми лізингових платежів на кількість періодів [50].

Лізинг є зручним способом фінансування капітальних інвестицій. Він є альтернативою банківським кредитам чи використанню власних коштів для придбання основних засобів. Цей механізм дозволяє підприємству отримати обладнання без значних одноразових витрат. Лізинг також допомагає уникнути втрат через моральне старіння обладнання.

Для підприємства це можливість підвищити якість продукції та збільшити її кількість. Це сприяє зростанню ефективності виробничих процесів і зміцненню фінансового стану компанії. Для ТОВ «ПластБуд Сервіс» лізинг може стати ключовим інструментом модернізації.

Щоб отримати у лізинг «Пресовий стан багатофункціональний», необхідно укласти угоду з ПАТ «Інвестиційна компанія». Угода має включати об'єкт лізингу, строки поставки та оренди, вартість обладнання, графік платежів, відповідальність сторін і технічні умови. Важливо оцінити вартість амортизації та додаткові витрати на обслуговування.

Економічна ефективність угоди залежатиме від умов платежів,

залишкової вартості обладнання та його продуктивності. Ретельний розрахунок дозволить оцінити вплив угоди на витрати підприємства та його прибутковість. Вибір лізингу забезпечить фінансову гнучкість і можливість реінвестування коштів у розвиток інших напрямів діяльності.

Розрахуємо лізингові платежі ТОВ «ПластБуд Сервіс» як клієнта ПАТ «Інвестиційна компанія», виходячи із загальних умов угод цієї компанії:

авансовий платіж від 20 %;

строк лізингу 12-36 місяців;

лізингові платежі – щомісячні, фіксовані, у гривнях;

лізингова ставка для малих підприємств – 33 % річних у гривнях й 35 % річних – для всіх інших (на відміну від банківського кредиту ставка містить у собі податки, передбачені законодавством при лізингу: оборотний податок, податок на майно й т.д.);

страховий тариф по ризиках (збиток) – 5,5 % від вартості пресу в рік.

Зробимо розрахунок лізингових платежів за договором фінансового лізингу зі сплатою авансу при укладанні договору й застосуванні механізму прискореної амортизації.

Умови договору ТОВ «ПластБуд Сервіс»:

Вартість майна – предмета договору – 49300 тис. грн. («Пресовий стан багатофункціональний»).

Строк договору – 25 місяців

Норма амортизаційних відрахувань – 10 % річних.

Застосовується механізм прискореної амортизації з коефіцієнтом 3.

Лізингодавець одержав кредит у сумі 49300 тис. грн. під 25 % річних.

Лізингова ставка – 35 % річних.

Додаткові послуги лізингодавця (страхування станка), усього – 540,2 тис. грн.

Авансовий платіж – 20 %.

Відсоток комісійної винагороди – 35 %.

Лізингові внески сплачуються рівними частками щомісяця.

Таблиця 3.3

**Розрахунок середньорічної вартості майна
ТОВ «ПластБуд Сервіс», тис. грн.**

Рік	Вартість майна на початок року	Сума амортизованих відрахувань	Вартість майна на кінець року	Середньорічна вартість майна
2021	49300	14700,9	34500,1	41900,05
2022	34500,1	14700,9	19700,2	27100,15

Розрахуємо загальну суму лізингових платежів по роках:

Тому що податок на додану вартість (*ПДВ*) уже врахований у лізинговій ставці, то сума лізингових платежів дорівнює виторгу, тобто 40300,331 тис. грн.

Тому що податок на додану вартість (*ПДВ*) уже врахований у лізинговій ставці, то сума лізингових платежів дорівнює виторгу, тобто 3380,691 тис. грн.

Результати розрахунку зведені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Розрахунок суми лізингових платежів ТОВ «ПластБуд Сервіс», тис. грн.

Рік	A_B	P_K	K_B	D_{II}	B	L_{II}
2021	14700,9	10400,763	14600,668	2700,1	42600,431	42600,431
2022	14700,9	6700,688	9400,903	2700,1	33700,691	33700,691
Разом	29500,8	17200,551	24100,571	5400,2	76400,122	76400,122

Розрахунок розміру щомісячного лізингового внеску здійснюється по формулі:

$$LB_M = \frac{L_{II}}{T \cdot 12}, \quad (3.14)$$

де LB_M – розмір щомісячного лізингового внеску, тис. грн.;

L_{II} – лізингові платежі, тис. грн.;

T – строк договору лізингу, років.

Традиційний варіант платежів простий для розрахунку, але створює труднощі для підприємства. Його доход від лізингуемого майна змінюється у

зворотній послідовності.

Банк надасть допомогу ТОВ «ПластБуд Сервіс», якщо погодиться рівномірно одержувати загальну суму на погашення й обслуговування кредиту. Допомога буде ще важливішою, якщо платежі лізингодавця будуть скоординовані з доходами.

Строк договору лізингу істотно впливає на його вартість. В основному це відбувається за рахунок більш повільного повернення кредиту при більших строках лізингу, але сумарно податок на майно й витрати лізингодавця по супроводу проекту також накладають відбиток [20].

При зменшенні строку лізингу, його переваги в порівнянні з іншими формами придбання істотно зростають, а сумарна вартість проекту зменшується. Лізингова ставка збільшується при зменшенні строку лізингу, тому що лізингодатель прагне забезпечити собі той самий рівень рентабельності інвестованого капіталу, а його витрати залишаються постійними [27].

Лізингоотримувач (ТОВ «ПластБуд Сервіс») стоїть перед вибором варіантів: свого технічного оснащення, інвестування для здійснення цього переоснащення, джерел фінансування, здійснення розрахунків за лізингове майно.

Економічні переваги лізингу, що забезпечують вигоди кожної зі сторін лізингової угоди, повинні одержати конкретну кількісну і якісну оцінку виходячи з інтересів цих сторін. Вигода постачальника максимально забезпечується у випадку здійснення першого етапу угоди – поставки устаткування лізингоотримувачу й оплати за нього постачальникові. Отже, спеціальних способів оцінки цієї вигоди пропонувати немає необхідності: сам факт оплати за лізингове майно свідчить про повну реалізацію інтересів цієї сторони угоди.

З погляду лізингоотримувача проблема зводиться до пошуку найбільш вигідних джерел фінансування й у цьому випадку може бути сформульована як вибір між покупкою необхідних активів у власність або орендою на умовах

лізингу.

Ціль лізингодавця – одержання фінансової вигоди від здачі майна в лізинг. Найважливіше значення при цьому має визначення величини лізингових платежів, що компенсує витрати на придбання встаткування, а також забезпечує лізингодавцю одержання доходу [34].

Для ілюстрації можливої оцінки угоди ТОВ «ПластБуд Сервіс» з ПАТ «Інвестиційна компанія» зрівняємо різні варіанти інвестування на основі вищенаведених умов. Для цього розглянемо табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Оцінка варіантів інвестування покупки обладнання
ТОВ «ПластБуд Сервіс»**

Умова	Кредит	Лізинг
Вартість майна, тис. грн.	49300	49300
Відсотки по кредиту (лізингу)	18 % річних	18 % річних
Строк кредиту (лізингу), роки	2	2
Сума відсотків по кредиту (лізингу), тис. грн.	$49300 \times 0,18 \times 2 = 17700,48$	$49300 \times 0,18 \times 2 = 17700,48$
Податок на прибуток, тис. грн. (виникає при погашенні кредиту й відсотків по кредиту із чистого прибутку)	$0,24(49300 + 24600,5) : 0,7 = 23300,53$ де 0,24 – ставка податку на прибуток; 0,7 – коефіцієнт, що враховує повну оподатковувану базу	Податок відсутній тому що лізингові платежі ставляться на собівартість
Податок на майно, тис. грн.	$2\% \times 493 / 2 \times 10 = 4900,3$ де 2% – ставка податку на майно, 4930/2 середня вартість майна, 10 період амортизації (років)	Податок включений у лізингову ставку
Разом фактичних витрат: вартість майна, сума відсотків і податків з урахуванням комісії лізингової компанії, тис.грн	$49300 + 177480 + 233530 + 49,30 = 95300,31$	$49300 + 17700,48 + 241000,6 = 91200$
Економія витрат за варіантом інвестування, тис.грн.	X	4100

Наведені рахунки підтверджують, що в цьому випадку покупка обладнання при лізинговому варіанті через «Інвестиційну компанію» ТОВ «ПластБуд Сервіс» буде вигідніше, ніж покупка в кредит. Витрати при лізингу на 4100,26 тис. грн. менше, ніж при кредиті.

Вибір найбільш прийнятної для ТОВ «ПластБуд Сервіс» методики фінансово-економічної оцінки інвестиційного проекту істотно залежить від масштабів інвестиції підприємства, що здійснює закупівлю обладнання на умовах лізингу. В нашому випадку, тобто для ПАТ «Інвестиційна компанія», для невеликих по сумах угод немає необхідності застосовувати дорогі дослідження й розрахунки. Досить буде застосовувати спрощену методику фінансово-економічної оцінки, що дозволяє оцінити інвестиційний проект із припустимим для ТОВ «ПластБуд Сервіс» рівнем можливої погрішності.

Наведені рекомендації можуть бути використані для підвищення фінансової ефективності підприємства.

РОЗДІЛ 4

МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ФІНАНСОВОЇ СЛУЖБИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

4.1. Вихідні дані для розробки дидактичного проекту консультативного заняття з теми «Гроші в ринковій економіці» дисципліни «Економічна теорія» для студентів спеціальності «Професійна освіта (Економіка)»

Назва навчального закладу: Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут УІПА (м. Бахмут);

спеціальність: Професійна освіта (Економіка);

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський);

назва навчальної дисципліни і теми, з якої проводиться консультативне заняття: «Гроші в ринковій економіці» дисципліни «Економічна теорія».

Отже, дисципліна містить такі характеристики як:

кількість кредитів – 3;

модулів – 1;

змістових модулів – 2;

загальну кількість годин для вивчення дисципліни – 90 навчальних годин з яких 104 години самостійної роботи та 76 годин аудиторної роботи (40 годин лекційних занять та 36 годин практичної роботи) для денної форми навчання;

загальну кількість годин для вивчення дисципліни – 190 навчальних годин з яких 60 години самостійної роботи та 30 годин аудиторної роботи (16 годин лекційних занять та 14 години практичної роботи).

Дисципліна «Економічна теорія» -нормативна, передбачена у 1-му семестрі 1-го року професійної підготовки бакалаврів. Форма контролю: залік.

Обсяг навчального матеріалу, складність поставлених навчальних цілей,

а також значна частка часу, передбаченого для самостійної роботи студентів, створюють обґрунтовану потребу у проведенні додаткових консультативних занять. Такі заняття спрямовані на деталізацію, роз'яснення та закріплення ключових аспектів навчальної дисципліни «Економічна теорія». Консультації дозволяють студентам отримати відповіді на складні запитання, які виникають у процесі самостійного опрацювання матеріалу, поглибити розуміння теоретичних концепцій та їх практичного застосування, а також забезпечують більш цілісне сприйняття змісту дисципліни. Це сприяє підвищенню якості навчального процесу та допомагає студентам ефективніше досягати навчальних цілей. Проектування цілей консультативного заняття представлені у табл. 4.1 [4].

Таблиця 4.1

Цілі консультативного заняття

Цілі консультативного заняття	Цілі формування різних рівнів засвоєння навчального матеріалу	Умови досягнення	Результат у вигляді дій студентів
1	2	3	4
1	Ідентифікувати основні поняття теми «Гроші в ринковій економіці» за запропонованими визначеннями, зокрема такі терміни, як гроші, емісія грошей, готівкові та безготівкові гроші, бартер (натуральний обмін), функції та властивості грошей. Демонструвати знання щодо методів організації розрахунково-касового обслуговування для юридичних і фізичних осіб, а також розуміти форми безготівкових розрахунків. Окрім цього, володіти інформацією про методи організації операцій із цінними паперами, кредитування, валютних операцій, лізингу та факторингу. [10].	Знати визначення понять «Засіб обігу» та «Засіб нагромадження», знання сутності поняття «Гроші».	Коректно визначені основні поняття теми «Гроші в ринковій економіці», зокрема гроші, емісія грошей, готівкові та безготівкові гроші, бартер, функції та властивості грошей. Уміло зазначені методи організації розрахунково-касового обслуговування для юридичних і фізичних осіб, форми безготівкових розрахунків, а також методи проведення операцій із цінними паперами, кредитування, валютних операцій, лізингу та факторингу [10].

Продовження табл. 4.1

1	2	3	4
2	Володіти навичками опису правил готівкового та безготівкового обігу грошей, а також вміти характеризувати механізми функціонування методів і інструментів грошово-кредитної політики та заходів, спрямованих на боротьбу з інфляцією.	Виконання завдань першого рівня: правильно визначені основні поняття теми «Гроші в ринковій економіці», зокрема гроші, емісія грошей, готівкові та безготівкові гроші, бартер (натуральний обмін), функції та властивості грошей. Уміло визначені методи організації розрахунково-касового обслуговування для юридичних і фізичних осіб, форми безготівкових розрахунків, а також методи проведення операцій із цінними паперами, кредитування, валютних операцій, лізингу та факторингу.	Правильно описано правила готівкового та безготівкового грошового звернення, вірно охарактеризовано механізм дії методів та інструментів грошово-кредитної політики і антиінфляційних заходів.
3	Уміти аналізувати статистичні матеріали по грошовому обігу, розрахунками, станом грошової сфери, банківської системи; проводити аналіз економічних показників діяльності кредитних організацій та оцінювати роль банків в сучасній ринковій економіці.	Виконання дій першого і другого рівнів: правильно описано правила готівкового та безготівкового грошового звернення, вірно охарактеризовано механізм дії методів та інструментів грошово-кредитної політики і антиінфляційних заходів.	Правильно проаналізовано статистичні матеріали по грошовому обігу, розрахунками, станом грошової сфери, банківської системи; правильно проведено аналіз економічних показників діяльності кредитних організацій та правильно оцінено роль банків в сучасній ринковій економіці.
4	Уміти виконувати економічні розрахунки в сфері економічного обґрунтування прийнятих рішення при здійсненні кредитної діяльності.	Виконання дій 1, 2 і 3 рівнів: правильно проаналізовано статистичні матеріали по грошовому обігу, розрахунками, станом грошової сфери, банківської системи; правильно проведено аналіз економічних показників діяльності кредитних організацій та правильно оцінено роль банків в сучасній ринковій економіці.	Правильно виконано економічні розрахунки в сфері економічного обґрунтування прийнятих рішення при здійсненні кредитної діяльності.

4.2. Джерела інформації для підготовки студентів до консультації

Надамо перелік джерел інформації, які рекомендовано використовувати студентам для якісної підготовки до консультацій відповідно до змісту робочої програми дисципліни «Економічна теорія». У списку представлено основну та додаткову літературу, а також інформаційні ресурси, які сприяють глибшому розумінню матеріалу, формуванню критичного мислення та успішному виконанню завдань у межах дисципліни.

Ці джерела включають: основну літературу, яка містить базові теоретичні знання, структуровані відповідно до тем курсу та додаткову літературу, що розширює уявлення про ключові концепції економічної теорії та пропонує поглиблений аналіз окремих аспектів. Інформаційні ресурси, зокрема онлайн-платформи, електронні бібліотеки, тематичні статті та мультимедійні матеріали, які дозволяють отримати актуальні дані та практичні приклади.

Такий комплексний підхід до підбору інформації забезпечує всебічне опрацювання навчального матеріалу та сприяє більш ефективному засвоєнню дисципліни.

Рекомендована література:

Базова література

1. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка : підручник / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 688 с.
2. Дзюбик С. Д., Ривак О. С. Основи економічної теорії : навч. посіб. / С. Д. Дзюбик, О. С. Ривак. – 3-тє вид., перероб. і доповн. – Київ : Знання, 2014. – 423 с.
3. Камінська Т. М. Основи економічної теорії : підручник / Т. М. Камінська. – 2-е вид., випр. – Київ : ВСВ «Медицина», 2018. – 232 с.
4. Мельник П. В., Максименко І. А., Мацелюх Н. П., Недашківський

М. М. Економічна теорія. Політична економія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Держ. податк. адмін. України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Чернівці : Прут, 2010. – 355 с.

5. Мочерний С. В. Економічна теорія : навч. посіб. / С. В. Мочерний. – 4-те вид., стереотип. – Київ : ВЦ «Академія», 2009. – 640 с.

6. Протопопова В. О., Полонський А. Н. Економіка підприємства : навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / В. О. Протопопова, А. Н. Полонський. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 220 с.

7. Якобчук В. П. Економічна теорія : навч. посіб. / В. П. Якобчук. – 3-тє вид., перероб. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2015. – 408 с.

Цей формат відповідає державному стандарту бібліографічного опису.

Допоміжна література

1. Економічна теорія. Політекономія : підручник / [В. Д. Базилевич та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України В. Д. Базилевича ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - 8-ме вид., перероб. і допов. - К. : Знання, 2012. - 702 с.

2. Економічна теорія. Політекономія : підручник / [В. М. Тарасевич та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Тарасевича. - К. : Знання, 2012. – 206 с.

3. Економічна теорія. Політична економія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. В. Мельник, І. А. Максименко, Н. П. Мацелюх, М. М. Недашківський ; Держ. податк. адмін. України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. - Чернівці : Прут, 2010. - 355 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека України (ELIBUkr) [Електронний ресурс] : доступ до наукової інформації та повнотекстових ресурсів для університетів України. – Режим доступу: <http://www.elibukr.org>

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] : доступ до електронних ресурсів, включаючи публікації з економіки. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

3. Бібліотека Верховної Ради України [Електронний ресурс] : електронні ресурси з питань економіки, законодавства та суспільних наук. – Режим доступу: <http://lib.rada.gov.ua>

4. Освітній портал [Електронний ресурс] : ресурс з матеріалами для студентів та викладачів, включаючи економічну теорію. – Режим доступу: <https://www.osvita.org.ua>

5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : офіційні дані та статистичні матеріали з економічної тематики. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4.3. Особливості підготовки та проведення консультації

Головним ресурсом для підготовки студентів до консультацій є конспект лекцій з дисципліни «Економічна теорія». Цей матеріал слугує базовим джерелом інформації, оскільки він спеціально адаптований до змісту робочої програми курсу. Конспект лекцій систематизує основні поняття, теоретичні положення та ключові аспекти, що вивчаються в межах дисципліни. Його структура відповідає логіці викладання курсу, а також враховує особливості та акценти, які були зроблені викладачем під час лекцій. Це дозволяє студентам більш ефективно орієнтуватися в матеріалі, готувати запитання для уточнення під час консультацій і якісно закріплювати знання, необхідні для успішного освоєння тем дисципліни [22].

Проаналізуємо та визначимо питання, які можуть виявитися найбільш складними для розуміння та засвоєння студентами. До таких питань, як правило, належать ті, що пов'язані з абстрактними теоретичними концепціями, комплексними економічними моделями або потребують опрацювання значного обсягу інформації.

Визначення таких складних питань дозволяє адаптувати навчальні матеріали, акцентувати увагу на ключових аспектах під час консультацій, використовувати додаткові приклади, спрощені пояснення або інтерактивні

підходи для покращення розуміння студентами. Це сприятиме ефективнішому засвоєнню матеріалу та підвищенню загального рівня підготовки (табл. 4.2) [27].

Таблиця 4.2

**Обрання питань для консультування та формулювання відповідей на
можливі питання**

Теми (або тема) дисципліни	Зміст програми за кожною темою	Найбільш складні питання за темами (темою)	Відповіді на питання
Гроші в ринковій економіці	1. Гроші, їх сутність і функції. 2. Види грошей. 3. Функції грошей.	1. Які існують електронні гроші?	1. WebMoney у Європі та Америці, QIWI, належать до категорії мережевих приватних валют. PayPal та GlobalMoney представляють мережеві фіатні гроші. Електронні гаманці на базі карт Visa, MasterCard є прикладом карткових фіатних грошей.
		2. Що значать неповноцінні гроші?	2. Неповноцінні гроші залежно від характеру випуску поділяються на два типи: паперові та кредитні. Паперові гроші являють собою грошові знаки, які емітуються державою і забезпечуються примусовим курсом. Кредитні гроші виникли природним шляхом у процесі розвитку ринкових відносин, коли кредит став невід'ємною частиною економіки. До видів кредитних грошей належать: векселі, банкноти, чеки [Гроші].
		3. Що таке кредитна картка?	3. Кредитна картка - розрахунковий засіб, яке частіше за все видається банками своїм клієнтам. Картка являє собою пластмасову пластинку з ідентифікатором власника, тобто відміткою про номер рахунку в банку, яку практично не можна підробити. Під час розрахунків кредитними картками в торгових або інших установах картка вставляється в спеціальний апарат, і її номер надходить через комп'ютерну мережу в банк.

Оберемо методи активізації навчальної діяльності студентів на консультації (табл. 4.3) [26].

Таблиця 4.3

Методи активізації навчальної діяльності студентів на консультації

Дидактичні методи	Реалізація методів при проведенні консультаційного заняття
Методи підвищення наочності	Використання інтерактивної дошки та мультимедійного проектора для демонстрації слайдів з теми «Гроші в ринковій економіці» та використання плакатів «Гроші», «Види банкнот».
Мотиваційні методи	«Тема «Гроші в ринковій економіці» є надзвичайно важливою для майбутніх фахівців з економіки. У вашій професійній діяльності виникатиме безліч ситуацій, де знання про суть, функції та роль грошей будуть визначальними для прийняття ефективних рішень. Економісту необхідно вільно орієнтуватися в питаннях грошового обігу, кредиту, банківської системи, розуміти їхній вплив на функціонування сучасної ринкової економіки. Тому глибоке розуміння історичних аспектів, дискусійних теоретичних підходів і практичного застосування знань із цієї теми допоможе вам ефективно працювати в умовах постійних змін економічного середовища. Знання, отримані в межах цієї теми, стануть базовою основою для розвитку вашої професійної компетентності. Це допоможе вам досягти високого рівня у вашій кар'єрі, зміцнити вашу репутацію як фахівця. Тому опанування цієї теми є важливим кроком на шляху до вашого професійного успіху». Розширення такого повідомлення дозволяє не лише підкреслити значущість теми, але й мотивувати студентів активно залучатися до навчального процесу, розуміючи перспективи її практичного застосування.
Проблемні методи	Використання проблемного питання. Проблемне питання: «Яке значення сфера грошового обігу набуває у сучасних умовах організації державного регулювання економіки?»
Комунікативні методи	Чому в різних країнах і культурах певні товари стали виконувати роль грошей? Наприклад, у давньому Китаї - чайні брикети, у середньовічній Європі - срібні зливки, а у народів Африки - сіль. Ці товари цінувалися високо, їхня кількість була достатньою для забезпечення ефективного обміну, а також вони мали інші корисні властивості. Проте не всі студенти групи погодилися з цією точкою зору. Яка з цих двох позицій є обґрунтованішою?

Далі необхідно здійснити вибір способів організації консультативного заняття. Він здійснюється з урахуванням даних, наведених в таблиці 4.4.

Таблиця 4.4

Варіанти організації консультативного заняття

№ варіанта	Етапи організації заняття	Характеристика варіанта
1	2	3
1	- вступне слово лектора, - відповіді на питання студентів і обговорення їх, - заключне слово викладача	Недоліком цього варіанту проведення лекції-консультації є відсутність послідовності, системи в питаннях, на які доводиться викладачу давати відповіді. Питання поступають хаотично, що знижує якість консультації.
2	- збір питань в письмовій формі до лекції, їх систематизація, - відповіді на питання, що поступили, відповіді на додаткові питання, обмін думками, висновки	Цей варіант, на відміну від попереднього, дозволяє викладачу групувати відповіді, що сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу студентами.
3	- видача завдань на самостійне вивчення матеріалу теми. - підготовка питань лектору. - відповіді і їх обговорення	В цьому випадку консультування грає функцію додаткового інформування зі складних питань і пояснення незрозумілого навчального матеріалу.
4	- повідомлення теми, - консультування декількома фахівцями в певній області науки і техніка з актуальних питань науки і нової техніки	Такий формат лекції-консультації зазвичай проводиться з спеціальних дисциплін, а іноді для цієї мети організовуються наукові семінари. Ці заняття створюють умови для порівняння різних точок зору вчених на одну й ту ж проблему, сприяючи формуванню навичок аналітичного мислення. Вони також слугують чудовою платформою для відпрацювання мистецтва ведення дискусій.

Відповідно до даних таблиці 4.4., обираємо перший варіант організації консультативного заняття, під час якого викладач надає детальні пояснення щодо питань, які виявилися складними або незрозумілими для студентів у

процесі вивчення матеріалу.

На основі обраного формату пропонуємо детальну розробку сценарію проведення консультативного заняття. Цей сценарій включає такі етапи:

Вступна частина: визначення мети заняття, пояснення його структури та наголошення на важливості розгляду складних питань для покращення розуміння теми.

Основна частина: покрокове обговорення кожного питання, яке викликало труднощі, з використанням прикладів, схем, графіків або інших наочних матеріалів.

Інтерактивний блок: залучення студентів до активного діалогу, відповіді на додаткові запитання, що виникають у процесі пояснення.

Заклучна частина: підбиття підсумків заняття, повторення ключових моментів та рекомендації для подальшого самостійного опрацювання матеріалу.

Такий підхід дозволяє створити комфортні умови для студентів, сприяє усуненню прогалин у знаннях і забезпечує ефективне засвоєння навчального матеріалу (табл. 4.5) [28].

Таблиця 4.5

Сценарій консультативного заняття

Етапи проведення консультативного заняття	Дії викладача	Дії учнів (студентів)
Організаційний момент	Викладач вітає студентів, робить перекличку, пропонує студентам розпочати роботу на консультації.	Студенти вітають викладача, беруть участь у перекличці, налаштовуються на роботу на консультації.
Повідомлення теми і мети уроку	Повідомлення теми заняття «Гроші в ринковій економіці», формулювання його цілей: Сформувати знання про сутність і призначення грошей, а також про класифікацію та функцію грошей.	Фіксація теми, сприйняття цілей, представлення результатів засвоєння матеріалу теми даного заняття
Мотивація мети	Повідомлення важливості вивчення даної теми:	Сприйняття важливості і актуальності вивчення теми, прояв інтересу до неї.

Продовження табл. 4.5

1	2	3
Актуалізація знань	Викладач проводить фронтальне усне опитування з метою перевірки базових знань: 1. Як ви розумієте термін «Пластикова карта»? 2. Назвіть види грошей? 3. Назвіть, які функції виконують гроші?	Студенти беруть участь у опитуванні та відповідають на поставлені питання
Формування ООД	Викладач проводить консультацію згідно плану, за допомогою методу - пояснення: План 1. Гроші, їх сутність і функції. 2. Види грошей. 3. Функції грошей.	Слухають пояснення, конспектують.
Визначення проблемних моментів під час вивчення питань теми та формування ВД	Викладач запитує студентів про недоречності, які виникли у них під час самостійного вивчення теми. Викладач відповідає на поставлені запитання.	Студенти запитують: 1. Що таке банкноти та купюри? 2. Чим відрізняється банкнота від купюри?
Підведення підсумків	Викладач підводить підсумки проведення консультації: «Сьогодні ми розглянули незрозумілі вам питання теми. Зараз перевіримо як ви засвоїли незрозумілий вам матеріал. Скажіть, що ж таке «Гроші та яка сутність грошей»?	Студенти слухають, відповідають: «Гроші - це особливий товар, який слугує загальним еквівалентом. Сутність грошей розкривається у функціях, які вони виконують, а саме: міра вартості, засіб обігу, засіб утворення скарбів і нагромадження, засіб платежу, світові гроші...» Студенти прощаються.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі відповідно до мети і завдань розкрито стан наукової проблеми.

Автором теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено обґрунтовані педагогічні умови, які сприяють підготовці конкурентноздатного фахівця в інженерно-педагогічному навчальному закладі; визначено етапи реалізації організаційно-педагогічних умов; розроблено модель конкурентноздатного фахівця, професійну компетентність, професійно значущі якості [4, 26, 28].

Розроблено модель конкурентоспроможного фахівця, яка охоплює: професійну спрямованість (мотиви, цінності, професійну позицію та ідеал); професійну компетентність (знання, уміння, навички, мобільність, професійну культуру); професійно значущі якості (орієнтацію на успіх, толерантність, комунікативну культуру, ініціативність).

На основі аналізу виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємств зроблено висновок, що підвищення фінансової ефективності промислового виробництва можливе за рахунок впровадження досконалого господарського механізму; застосування економічних методів управління, планування, фінансування, оцінки та стимулювання економічної діяльності підприємств.

Для виконання поставленої мети в роботі було проведено дослідження теоретичних положень та проаналізовано сучасні методики оцінки фінансової ефективності, розроблено шляхи підвищення рівня фінансової ефективності підприємства.

Загальна характеристика та аналіз фінансового-господарської діяльності ТОВ «ПластБуд Сервіс» за 2020-2022 рр. дали змогу визначити основні недоліки в організації виробничих процесів на підприємстві. Оцінка фінансового стану підприємства була здійснена на основі аналізу форм фінансової звітності.

У результаті проведеного аналізу було визначено, що обсяги виробництва продукції у динаміці мають тенденцію до зниження.

Негативним явищем є зростання фондоємності підприємства, а також зростання коефіцієнту зносу та скорочення коефіцієнту придатності для діяльності підприємства, це призводить до не конкурентоспроможності продукції підприємства. У динаміці спостерігається зменшення доходу підприємства за рахунок скорочення вироблення продукції.

Сума виторгу від реалізації за три роки скоротилися на 22576 грн. Темпи зростання чистого доходу за 2020- 2022 рр. становить 107,53 %, а в 2022 році порівняно з 2021 роком лише 83,23 %. Скорочення валового прибутку відбулось за рахунок скорочення чистого доходу та собівартості реалізованої продукції. Підприємство має збитки від операційної діяльності. Майже на 100% знизився валовий дохід підприємства у 2022 року в порівнянні до 2021 року.

Аналіз елементів операційних витрат ТОВ «ПластБуд Сервіс» вказує на те, матеріальні витрати підприємства у динаміці мають тенденцію до зниження, це говорить про ефективне використання ресурсів. В загальній сумі витрат в 2020 році вони складали 71,28 %, а в 2022 році – 66,01 %. Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи скоротились за рахунок скорочення загальної чисельності працівників, що вплинуло на скорочення собівартості реалізованої продукції.

Результати проведеного дослідження майнового стану підприємства свідчать про те, що за аналізований період частка основних засобів в активах підприємства зменшується на 0,06% при зростаючих обсягах реалізації продукції, це свідчить про позитивні зміни на підприємстві.

Частка оборотних виробничих фондів в загальному обсягу ресурсів у 2020 і 2022 роках була на одному рівні, а у 2021 зростала на 0,05 %.

Стабільне зростання коефіцієнту мобільності активів на 2,27 % за три роки свідчить про те, що у підприємства збільшується можливість забезпечення безперервної роботи, та розраховуватись з кредиторами.

На основі проведеного аналізу відносних показників фінансової стійкості підприємства було зроблено висновок, що коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними обіговими коштами знаходиться на високому рівні, але має тенденцію до зниження, він характеризується можливістю підприємства проводити незалежну фінансову політику.

Аналіз ділової активності дозволив проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства та свідчить про скорочення ресурсовіддачі на 0,4 % на кінець аналізованого періоду, зменшення коефіцієнту оборотності обігових коштів підприємства в 2022 році на 0,74 % свідчить про скорочення оборотності всіх обігових коштів підприємства, період одного обороту обігових коштів на протязі аналізованого періоду зростає на 87,54 дня. Зростання коефіцієнту завантаження обігових коштів на 0,24 % свідчить про зростання частки обігових коштів у кожній грошовій одиниці, отриманій підприємством від реалізації продукції. Коефіцієнт прибутковості обігових коштів на кінець аналізованого періоду має тенденцію зростання, що свідчить про збільшення прибутку, що припадає на одну грошову одиницю обігових коштів.

На основі аналізу руху грошових коштів ТОВ «ПластБуд Сервіс» було зроблено висновок, що основні напрямки витрачання підприємством грошових коштів за аналізований період – це фінансова діяльність підприємства. Основні джерела фінансування діяльності підприємства у 2020 році – це фінансова діяльність, а у 2021 і 2022 рр. – операційна діяльність.

Спостерігається зниження фінансової стійкості, що проявляється в погіршенні показників платоспроможності та ліквідності.

Сповільнення оборотності обігових коштів призводить до збільшення строків покриття зобов'язань, що може негативно вплинути на операційну діяльність.

Рентабельність власного капіталу показала позитивну динаміку, що свідчить про ефективніше використання інвестицій. Однак інші показники рентабельності мають тенденцію до зниження, що може бути наслідком

зростання собівартості продукції або недостатньої реалізації.

Було визначено, що підприємство за аналізований період працює прибутково, але аналіз ліквідності балансу свідчить про переважання негативних тенденцій у фінансовому стані підприємства. ТОВ «ПластБуд Сервіс» на протязі аналізованого періоду знаходиться у передкризовому стані.

Для всебічного розвитку економічних процесів, підвищення ефективності фінансової діяльності ТОВ «ПластБуд Сервіс», необхідно впроваджувати нові системні методи фінансування, оновлення матеріально-технічної бази підприємства. Розширення лізингових операцій на підприємстві є одним із таких методів фінансування.

Цей засіб дасть змогу покращити якість і збільшити кількість виробленої продукції, що на далі буде сприяти збільшені ефективності фінансового ТОВ «ПластБуд Сервіс».

Для ілюстрації можливої оцінки угоди ТОВ «ПластБуд Сервіс» з ПАТ «Інвестиційна компанія» було проаналізовано різні варіанти інвестування на основі вищенаведених умов та запропоновано найбільш оптимальний варіант. Наведені рекомендації можуть бути використані для підвищення фінансової ефективності підприємства.

У четвертому розділі розроблено дидактичний проєкт для проведення консультативного заняття зі студентами спеціальності «Професійна освіта (Економіка)».

Визначено цілі заняття, підібрано ефективні методи для активізації навчальної діяльності студентів під час консультації, а також обрано оптимальні способи організації навчального процесу.

Підготовлено сценарій проведення заняття відповідно до обраного формату його організації. Проаналізовано джерела інформації, рекомендовані робочою програмою дисципліни для підготовки студентів до консультації, та подано список використаних джерел із відповідними посиланнями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдулліна О. А. Про вдосконалення професійної педагогічної підготовки майбутніх вчителів. Наука і освіта. Одеса, 2009. № 1–2. С. 34–40. URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua>.
2. Базецька Г. І., Суботовська Л. Г. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері : навч. посіб. Харків : Вид-во ХНАМГ, 2012. 292 с.
3. Бень Т. Г., Довбня С. Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. Фінанси України. Київ, 2010. № 6. С. 53–60.
4. Бєлова О. К., Брюханова Н. О. Методичні вказівки з виконання методичної частини дипломних робіт. Харків : УПА, 2010. 56 с.
5. Бивалькевич Л. М. Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх інженерів-педагогів до розвитку технічної творчості учнів професійно-технічних навчальних закладів : навчально методичний посібник для педагогічних закладів вищої освіти / Л. М. Бивалькевич. Чернігів : Десна-Поліграф, 2017. 236 с.
6. Богатиренко К. Проблеми існування вітчизняних підприємств в умовах фінансової кризи. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. Київ, 2010. № 1. С. 34–37.
7. Гаватюк Л. С., Пілат А. І. Рентабельність підприємства як основний показник ефективності його діяльності. Вісник Хмельницького національного університету. 2020. № 280 (2). С. 45–49.
8. Голубєва, Т. С., Колос, І. В. Методологічні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства // Актуальні проблеми економіки. 2006. № 5(59). С. 66–70.
9. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. ВВР України. 2003. № 18, № 19–20. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
10. Гроші, фінанси та кредит : підручник / за ред. О. Д. Василика. – Київ

: Центр навчальної літератури, 2020. – 456 с.

11. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

12. Еволюція теорій економічного зростання та чинники його оцінювання. Проблеми і перспективи економіки та управління. URL: <https://ppeu.stu.cn.ua>.

13. Економіка підприємств : навч. посіб. / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. Київ : КНЕУ, 2001. 528 с.

14. Економіка підприємства : навч. посіб. / за заг. ред. Л. Г. Мельника. Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. 648 с.

15. Журавльова Ю. Ю. Сутність платоспроможності підприємства. Фінанси України. Київ, 2006. № 1. С. 116–121.

16. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

17. Закон України "Про освіту" від 05.09.2017 № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 38–39. – Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

18. Закон України «Про підприємства в Україні». Відомості Верховної Ради України. Київ, 2003. № 18–22. С. 144.

19. Зятковська Л. І. Методологічні засади фінансового забезпечення підприємств. Фінанси України. Київ, 2007. № 6. С. 148–155.

20. Іванов В. К. Сутність платоспроможності промислового підприємства. Вісник економічної науки України. Київ, 2009. № 2 (16). С. 41–49.

21. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навч. посіб. Київ : Знання–Прес, 2002. 190 с.

22. Іващенко В. М., Болюх М. А. Економічний аналіз господарської діяльності. Київ : Знання, 1999. 204 с.

23. Карпунь І. Н. Антикризисні заходи на підприємстві: управління,

стратегія, цілі та завдання : монографія. Львів : Магнолія–2006, 2008. 440 с.

24. Кисіль Я., Кисіль М., Тітенко, З. Рентабельність як основний показник ефективності управління активами підприємства. Молодий вчений. 2023. № 9 (121). С. 20–24.

25. Класифікація видів економічної діяльності: Наказ Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 р. № 457. Офіційний вісник України. 2010. № 84. Ст. 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

26. Коваленко О. Є., Брюханова Н. О., Корольова Н. В., Шматков Є. В. Методика професійного навчання : навч. посіб. Харків : ВПП Контраст, 2008. 488 с.

27. Коваленко О. Є., Брюханова Н. О., Мельниченко О. О. Концепція професійно-педагогічної підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей. Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. праць. Харків : УПА, 2005. № 10. С. 7–20.

28. Кулешова В. В., Мальована В. В. Особливості особистості викладача технічних дисциплін у вищих навчальних закладах. Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. праць. Харків : УПА, 2016. № 50–51. С. 322–329.

29. Лепейко Т. І. Проблеми встановлення довгострокових відносин підприємства з інвесторами, власниками і фінансовими інститутами. Фінанси України. Київ, 2006. № 11. С. 104–111.

30. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : монографія. Київ : Наукова думка, 2000. 390 с.

31. Лопатовська, О. В., Пономарьова, К. І. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 5. С. 36–41.

32. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства. Економіка. Фінанси. Право. Київ, 2008. № 7. С. 26–33.

33. Матвійчук А. В., Сметанюк О. А. Діагностика фінансового стану підприємства із застосуванням інструментарію нечіткої логіки. Фінанси України. Київ, 2007. № 12. С. 115–121.
34. Мельничук М. В., Карпенко Ю. А. Ефективність лізингових угод у розвитку підприємств. Економічний вісник. 2022. № 3. С. 45–52.
35. Михальченко Г. Г. Перспективи розвитку машинобудівних підприємств в умовах невизначеності. Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаїв, 2015. Вип. 8. С. 530–534.
36. Огданський К.М. Економічне зростання через призму формування можливостей його забезпечення. Вчені записки Університету «КРОК». 2015. Вип. 39. С. 25–32.
37. Олексюк О. І., Дзюбенко Л. М. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній. Фінанси України. Київ, 2006. № 12. С. 101–109.
38. Павловська О. В., Фролова Т. О. Фінансова стійкість підприємства та фактори, що впливають на неї. Керівник. 2014. URL: <https://kerivnyk.info/2014/04/zazulyak.html>
39. Петрович Й. М., Будішева І. О., Устінова І. Г. Економіка виробничого підприємництва : навч. посіб. Львів : Оскарт, 2002. 416 с.
40. Пістунов І.М. Моделі економічного зростання: навч. наоч. посіб. Дніпро: НТУ «ДП», 2024. 44 с.
41. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. ВВР України. 2011. № 13–17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
42. Подольська В. О., Ярош О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 488 с.
43. Полозенко В. І., Матвієнко, Т. В. Лізинг як інструмент фінансування бізнесу в сучасних умовах. Фінансово-економічний аналіз. 2021. № 5. С. 23–28.
44. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження

Національної рамки кваліфікацій" від 23.11.2011 № 1341 // Офіційний вісник України. 2011. № 91. Ст. 33. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

45. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти" від 29.04.2015 № 266 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 41. – Ст. 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.

46. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV. ВВР України. 2003. № 31. Ст. 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.

47. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06 лютого 2018 р. № 2275-VIII. ВВР України. 2018. № 13. Ст. 69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>.

48. Протопопова В. О., Полонський А. Н. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2002. 220 с.

49. Роганова Г. О. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства // Економічний дискурс. 2021. Вип. 3-4. С. 128–138. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/bitstreams/>

50. Савченко І. І. Соціально-економічний вплив лізингу на розвиток підприємств. Бізнес та інновації. 2020. № 2. С. 19–25.

51. Селіверстова Л. С. Шляхи формування ефективної стратегії підприємства. Актуальні проблеми економіки. Київ, 2008. № 7. С. 133–140.

52. Статут ТОВ «ПластБуд Сервіс».

53. Стефаненко М. М. Застосування методологічного інструментарію контролінгу в фінансовому управлінні вітчизняних підприємств. Фінанси України. Київ, 2007. № 5. С. 144–150.

54. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2004. 412 с.

55. Турило А. М., Зінченко О. А. Фінансово-економічні аспекти оцінки результатів і ефективності діяльності підприємства. Фінанси України. Київ,

2008. № 8. С. 35–41.

56. Указ Президента України "Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року" від 25.06.2013 № 344/2013 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

57. Фінанси підприємств : підручник / під кер. А. М. Поддєрьогина. Київ : КНЕУ, 2000. 460 с.

58. Фінансовий менеджмент : підручник / під кер. А. М. Поддєрьогина. Київ : КНЕУ, 2005. 536 с.

59. Формування професійної компетентності викладачів технічних дисциплін : колективна монографія / В. В. Кулешова, В. В. Мальована, Ю. С. Бобрикова. Харків, 2020. 206 с.

60. Хотомлянський О. Л., Знахуренко П. А. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства. Фінанси України. Київ, 2007. № 1. С. 111–118.

61. Хринюк О. С. Методи антикризового управління підприємством. Актуальні проблеми економіки та управління. Харків, 2011. № 5. С. 114–117.

62. Хрущ Н., Приступа Л. Аналіз та оцінка рівня прибутковості фінансових ресурсів підприємства. Економіст. Київ, 2007. № 7. С. 28–35.

63. Цибулькіна В. М. Аналіз та прогнозування фінансового стану підприємства: стан та виклики. – Полтава: ПУЕТ, 2021. – С. 15–20.

64. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. ВВР України. 2003. № 40–44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

65. Чумаченко, М. Г. (ред.). Фінансовий аналіз : підручник. Київ : КНЕУ, 2020. 384 с. С. 120–123.

66. Шаповал В. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2003. 328 с.

67. Шляга О. В., Шипуля, Л. І. Прибуток та рентабельність як показники ефективності виробництва // Вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 8. С. 75–78.

ДОДАТКИ

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «ПластБуд Сервіс»

за 2020-2022 рр.

Актив	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Пасив	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Платіжний надлишок (+), або нестача (-)			Темпи зростання (+), зменшення (-), %		
								2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
1. Найбільш ліквідні активи (A1)	931,5	38	30832	1. Негайні пасиви (П1)	4091	9106	28396	-3159,5	-9068	2436	-77,2	-99,6	8,6
2. Активи, що швидко реалізуються (A2)	80913,9	115107	105008	2. Короткострокові пасиви (П2)	8896,4	12503	120645	72017,5	102604	-15637	809,5	820,6	-13,0
3. Активи, що реалізуються повільно (A3)	15738,9	29735	23776	3. Довгострокові пасиви (П3)	81091,4	130446	10631	-65353	-100711	13145	-80,6	-77,2	123,6
4. Активи, що важко реалізуються (A4)	35518,5	33881	31808	4. Постійні пасиви (П4)	39024	26706	31752	-3505,5	7175	56	-9,0	26,9	0,2
Баланс	133102,8	178761	191424	Баланс	133102,8	178761	191424	0	0	0	-	-	-

**Оцінка фінансової стійкості ТОВ «ПластБуд Сервіс»
за 2020-2022 рр.**

Тип стійкості	На дату складання балансу			Нормативне значення	Короткостроковий період (до 1 року)			Нормативне значення	Довгостроковий період (більше 1 року)			Нормативне значення
	2020 рік	2021 рік	2022 рік		2020 рік	2021 рік	2022 рік		2020 рік	2021 рік	2022 рік	
Абсолютна стійкість	931,5≤ 4091	38≤ 9106	30832≥ 28396	A1≥П1	931,5≤ 12987,4	38≤ 21609	30832≤ 149041	A1≥П1+П2	931,5≤ 94078,8	38≤ 152055	30832≤ 159672	A1≥П1+П2+П3
Нормальна стійкість	81845,4 ≥ 4091	115145≥ 9106	135840≥ 28396	A1+A2≥ П1	81845,4≥ 12987,4	115145≥ 21609	135840≤ 149041	A1+A2≥П1+ П2	81845,4≤ 94078,8	115145≤ 152055	135840≤ 159672	A1+A2≥П1+П2+П3
Передкризовий стан	97584,3 ≥ 4091	144880≥ 9106	159616≥ 28396	A1+A2 +A3≥П1	97584,3≥ 12987,4	144880≥ 21609	159616≥ 149041	A1+A2+A3≥ П1+П2	97584,3≥ 94078,8	144880≤ 152055	159616≤ 159672	A1+A2+A3≥П1+П2+П3
Кризовий стан	97584,3 ≥ 4091	144880≥ 9106	159616≥ 28396	A1+A2 +A3≤П1	97584,3≥ 12987,4	144880≥ 21609	159616≥ 149041	A1+A2+A3≤ П1+П2	97584,3≥ 94078,8	144880≤ 152055	159616≤ 159672	A1+A2+A3≤П1+П2+П3